

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Nr **42**
August
2008

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Eesti Õigeusu Noorte Liidu palverännak Hiiumaal 25.–27. juunini.

Foto: Margus Lepvalts

Ainuke hetk, milles kindlad võime olla, on praegune. Minevikku ei ole enam, sellel pole meie jaoks muud mõtet, kui asetada see Jumala armulikkusesse ning tulevik ei ole veel kätte jõudnud. Ei ole kindel, kas tulevik end meile üldse näitab. Niisiis armastagem Jumalat praeguses hetkes.

Ülipühitsetud metropoliidi Stefanuse jutlusest Hiiumaa palverännaku liturgial (vt lk 2).

Jutlus Hiiumaa palverännakul. Metropoliit Stefanus. **Lk 2** / XXXII interkonfessionaalse rahvusvahelise munkade ja nunnade kohtumise kommunikee. **Lk 2–3** / Jumalasünnitaja uinumine. Munk Serafim. **Lk 3** / EAÕK Täiskogu. Madis Kolk. **Lk 3** / Metropoliidi ringkäik Viljandimaal. Arhidiakon Justinus. **Lk 4** / Piiskop Nikolai Leismani elulugu. Diakon Andrei Sõtšov. **Lk 4** / Jumalaema paastu- ja palvelaager Audeväljal. Helen Kooviste. **Lk 5** / Levala Püha Neeva Aleksandri kogudus. Ülempreester Andreas Pöld. **Lk 5** / Salasusteteemaline perelaager Karulas. Preester Jüri Ilves. **Lk 6** / Häädemeeste koguduse ekskursioon Lääne- ja Hiiumaale. Lia Vaher. **Lk 6** / Evolutsionismist ja kreatsioonismist. Ülempreester Mattias Palli **Lk 7** / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. **Lk 8** / Reisikiri Valgevenest. Ülempreester Ardalion Keskküla. **Lk 8–9** / Õigeusukirikute kohtumine Rhodosel. Ülempreester Mattias Palli. **Lk 10** / Vaimulik isadus ja piht. Arhimandriit Viktor Raissi. **Lk 10–12** / **NOORTELEHES** Hiiumaa palverännak. Arhidiakon Justinus ja preester Sakarias Leppik. **Lk 16**.

Foto: Gennadi Baranov

Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel, Aamen.

Mu kallid palverändurid ja noored, mul on väga hea meel olla täna hommikul siin, kus lõpeb teie palverännak. Tahan uskuda, et see on teie jaoks tähtis hetk, et palverännak rikastas teid sisemiselt tundmaks veelgi enam, et Jumal armastab ning ümbritseb teid oma heatahtlikkuses. Mõistate Tema hoolitsust igäihe eest, kui hästi Ta igäihte

Metropoliit Stefanuse jutlus Hiiumaa palverännakul

isiklikult tunneb. Kuivõrd tähelepanelikult Ta meid kuulab ja kuidas meid kutsub meelde tuletama seda headust, millega Jumal meid ümbritseb. Nooruse raamat jutustab meile, kui palju Issand inimest armastab ning täna hommikune jumalateenistus meenutab meile, et Jumala „jah“-sõna inimesele vastab inimese „jah“-sõnale Talle vastuseks. Kuna Jumal armastab meid ning tõestas seda, andes meie eest oma elu, on meie osaks kõige loomulikum asi Teda vastu armastada. Küsimus, mida võime esitada täna, pärast palverändu, on: „Millal peaksime Jumalat armastama ning Tema tahte järgi käituma?“ Ja ma vastan teile: nüüd, kohe praegu, sest me ei tea, kas niinimetatud pärastist üldse tuleb. Ainuke hetk, milles kindlad võime olla, on praegune. Minevikku ei ole enam, sellel pole meie jaoks muud mõtet, kui asetada see Jumala armulikkusesse ning tulevik ei ole veel kätte jõudnud. Ei ole kindel, kas tulevik end meile üldse näitab. Niisiis armastagem Jumalat praeguses hetkes.

Kui loeme „Meie Isa palvet“, märkame, et palume Tal anda meie igapäevast leiba, tänase päeva leiba, täna hommikuse jumalateenistuse vaimset leiba. Näeme, et ka siin on tegemist olevikuga. Evangelist Luukasel on õigus öelda: „Ükski, kes on pannud käe adra külge ja siis vaatab tagasi, ei kõlba Jumala riigile.“ Jumalariik on meiega tänases päevas, see ei asu minevikus. See, mu kallid sõbrad, ongi sõnum, mida tahtsin jagada teiega, kes te olete läbi teinud palverännaku. Lisaksin veel, et kogu selle aja, mil käisite siin saarel, oli Jeesus teie keskel. Teie ettevõtmisel on hindamatu väärtus, sest kõige olulisem valik siin ilmas on valida Issand. Selle palverännaku õppetund on, et maailma tühisuse keskel seisab Jumal, kes on meie ainuke tugi. Tahaksin loota, et tundsite taas nendel palveid ja kõndimist täis päevadel, et kui tahame, võime olla Jumalaga olevikus ning kui me seda tõesti soovime, suudame seda olevikku ka endas läbi elada. Sest Kristus ei öelnud, et Ta tuleb ühel päeval meie keskele, vaid ta ütles, et ta juba on

meie keskel. Usklike arvul ei ole siinkohal mingit tähtsust. Kus kaks või kolm inimest on Kristuse nimel kogunenud, asub ka Tema Kirik. Täna mõistame, et Kristus on meiega nagu vend vendade keskel; teejuht, lohutus ja valgus kõigile. Me oleme väga rikkad, mu sõbrad, sest meil on määratult suur varandus, ainus aare maailmas, milleks on Ülestõusnu. Ta on siin, sest oleme kogunenud Tema nimel ja just selles seisneb praeguse hetke väärtus. Seetõttu on meie täna hommikune jumalateenistus tõeline rõõmupidu. Meie seas on Jeesus, üles tõusnud Issand. Pidus Tema auks ei lõpe iial, sest selles ei osale mitte ainult meie, vaid ka Issand ise. Head sõbrad, maitskem praeguse hetke rõõmu, ülistagem Jumalat, kes meid siia kokku kutsus ning lahkugem tänu- ja kindlustundega, öeldes: „Kristus on meiega, ma tean, sest nägin Teda“.

✠ STEFANUS

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Hiiumaa, 27. juuni 2008

XXXII INTERKONFESSIOONALISE RAHVUSVAHELISE MUNKADE JA NUNNADE KOHTUMISE KOMMÜNIKEE

XXXII Interkonfessionaalne eri rahvusest munkade ja nunnade kohtumine toimus tsistertslaste kloostris Sobrados (Hispaania), 12.–18. juulini 2008. See oli nädal täis ühist palvetamist, vennalikke kohtumisi, vastastikust õppimist ja mõtetevahetust.

Kohtumise teema oli „Kristuse nime jõud – maailma süda“. Kohal oli umbes viiskümmend osavõtjat eri riikidest, konfessioonidest ja kultuuridest (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Guatemala, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Maroko, Peruu, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Šveits, Tšehhi ja Ukraina).

Sissejuhatavas kõnes lausus EIIRi president, kõrgeauline Athenagoras Peckstadt, Sinope piiskop (Oikumeeniline Patriarhaat, Belgia): „Me oleme kogunenud siia sellepärast, et me usume kristlaste ühtsuseideali, tahame palvetada selle kättejõudmise eest ning usume, et dialoog aitab paremini edasi liikuda kui pelk staatiline endale keskendumine. Me usume veel ka seda, et Jumal ise teeb tulevikus võimalikuks kristlaste silmaga nähtava ühtsuse. Meid ühendab praegu ühine usk „Kristuse nime väses“. Seetõttu valisimegi kohtumise teemaks „Kristuse nime vägi – maailma süda“. [...] Ma tahan veel lausuda tänusõnad nende kohtumiste asutajatele, kes on 2008. aasta

jooksul elavate kirjast lahkunud: need kaks on kõrgeauline Emilianos Timiadis, Silyria metropoliit (Oikumeeniline Patriarhaat) ning kõrgeauline Julian Garcia Hernandez, mõlemad tänapäevase oikumenismi ühed juhtkujud.“

Järgnevalt loeti ette sõnumid, mille olid osaduse märgina saatnud Konstantinopoli oikumeeniline patriarh Bartholomeos, kardinal Walter Kasper (Vatikani Kristlaste Ühtsuse Edendamise Nõukogu president), kardinal Franc Rodé (Pühitsetud Elu Institutsioonide Koguduse eesistuja), kõrgeauline Julian Barrio, Santiago de Compostela peapiiskop, ning Hispaania ja Portugali metropoliit Polycarpos (Oikumeeniline Patriarhaat), kes andsid osalejatele edasi oma õnnistuse ja julgustussõnad. Oikumeeniline patriarh Bartholomeos tuletab meile oma läkituses meelde, et „Jumala jõud ja vägi on kohal Jeesuse Nimes ning toimivad tema Nime kaudu. Niimoodi on olemas uus side Jeesuse Kristuse Nime ja isiku vahel. Nime jõud on Kristuse enese jõud. Tema Nime kutsumine teeb Kristuse tõeliselt kohalolevaks tegudes või armu kaudu, nagu see on ka ikoonidega õigeusu pärimuses“. Kardinal Walter Kasper toonitas: „Ühtsuse taotlemine on hädavajalik viis teenida Kristuse Kirikut, sest Ühtsus kuulub tema olemusse ja missiooni. [...] Seetõttu võivad need kohtumised olla tõhusaks viisiks, kuidas anda uut energiat ja tekitada uusi algatusi religioossete kogukondade sees.“ Kardinal Franc Rodé õhutas osalejaid alati meele pidama, et „just Kristus annab mõtte ja jõu meie eluvalikule, just tema annab tõe oikumenismile, mis

toidab iha, et kristlaste vahel valitseks üha täielikum osadus, selleks „et maailm usuks“ (Jh 17:21)“.

Seejärel soovis Sobrado kloostris prior isa Carlos Cuartango osalejatele soojalt vennalike sõnadega tere tulemast ning avaldas lootust, et kohtumine tuleb viljakas.

Esimese ettekande pidas vend Enrique Mirones (Sobrado katoliku kloostris munk) teemal „Kristuse jüngrid, maailma palverändurid“. Kõneleja tuletas meelde, kui tähtis on „pidada meele, et me oleme Jeesuse eeskujul palverändurid (see tähendab, et me liigume) ning et just sellistena moodustame üheskoos tema Kiriku. Jeesuse Vaim käib meie eel ühtsuseotsingul, mitmekesisuses ja muutuvast maailmas. Ühtsus, mida Jumal on inimeste jaoks soovinud, sünnib mitmekesisusest ja erinevusest“.

Pärast ringkäiku kloostris giidi juhtimisel järgnes „Oikumeenilise kogemuse jagamine Galicia näitel“, mille raames võtsid sõna pastor Samuel Arnoso (protestant), isa Benito Gonzales Raposo (Santiago peapiiskopkonna oikumenismidelegaat) ning õde Carmen Ordoñez (katoliiklane).

Isa Santiago Madrigal (Comillas-Madriidi teoloogiateaduskonna dekaan) esitas silmatorkava ettekande teemal „Aga kelle teie ütlete minu olevat? (Mk 8:29)“. Tehes kokkuvõtte erinevatest arusaamadest, kuidas mõistetakse Inimest „Naatsareti Jeesust“ meie tänapäeva ühiskonnas, näitas kõneleja, kui jätkuvalt aktuaalne on küsimus Jeesuse isiku kohta isegi mitteusklike

jaoks; ning ka seda, kui hästi aitab suurte hispaania müstikute lugemine mõista seda, et Kristuse inimsus on tee Jumala tunnetamise poole. „Kristus on Jumala jah-sõna meie inimsusele.“

Järgnenud ümarlause sisuks oli „Euroopa oikumeeniline kogunemine Sibius Rumeenias 4.–9. septembrini 2007“, mille viisid läbi pr Gloria Uribe (katoliiklane), arhiemandriit Dimitrios (Rogelio) Saez Carbo (õigeusklik) ning pastor Michael Riedel-Schneider (luterlane).

Ettekandes pealkirjaga „Kristus, liturgia kese maailma muundamiseks“, mille sisu oli liturgia areng Kiriku ajaloos, tuletas õde Concepción González (katoliiklane) meelde, et „Vatikani II Liturgiakonstitutsioon“ määratles liturgiat kui „Kristuse preesterluse täideviimist, milles kogu Kirikuga seotud Kolmainus tähendab ja teostab inimeste päästet ja Jumala au. Kristus on kohal kogu liturgilises tegevuses sakramendina, kogu paasamüsteeriumis Püha Vaimu väe läbi“.

Pastor Alfredo Abad (Hispaania Evangeelse Kiriku peasekretär) pidas loengu teemal „Alguses oli Sõna [...] ja Sõna sai lihaks (Jh 1:1-14)“. Lähtudes Johannese evangeeliumi salmide seosest antud kohtumise üldteemaga, rõhutas pastor, et „algkiriku usutunnistus kinnitab, et Jumal tegutseb meie keskel Jeesuse Kristuse kaudu. Jeesuse Nimi väljendab salasust, mis tahab edasiandmist, ning just seda kogevadki apostlid Ülestõusnus“.

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus (Charalambides) (Eesti autonoomne õigeusu kirik), kelle ettekanne kandis pealkirja „Tema Nime jõud, südamepalve“, tõi tähelepanu keskmesse meditatsioonina toimiva Jeesuspalve ning päästva Nime vaimuliku väe. „Jeesus on Tema Nimi, kes ta märgib Inimkonna eesmärgi, kõik lähtub Jeesusest ja kõik suubub Temasse. Jeesuse Nimi kannab endas ehtsat sakramentaalset ja müstilist mõõdet. Jeesuse Nime praktika annab jumalikustumisejõudu. Jeesus on Kohalolu oma Nimes“.

Lõpuks luges munkpreester Christophoros Panaitescu (õigeusklik) ette arhimandriit Job Getcha (Pariisi Saint Serge'i Õigeusu Instituudi professor, kes ei saanud kohale tulla) ettekande pealkirjaga „Kuidas anda tunnistust Kristusest maailmas, mis pole usklik“. Oma mõttearenduses tõi ta välja, et „ilma metafüüsilise kogemusega on raske mõista Jumala transtsendentsust, ilma ju-

maliku isiku ilmutusega ei saa keegi tunda Jumalat. [...] Praegusaja maailmas on neli suurt kannatust: materialism, relativism, individualism ja hedonism. [...] Kirik pakub kristlastevahelise sõpruse välja vaimuliku abina“.

Isa André Louf (katoliku munk ja endine Prantsusmaal asuva Mont-des-Cats' kloostriri abt) tegi konverentsist suurepärase kokkuvõtte ning toonitas, „et meie kohtumised näitavad, kui tõsi see on, et ida ja lääne kloostrielu on sündinud ühest ja samast traditsioonist. Osalejatevahelised sõprussidemed aitavad kaasa sellele, et eraldusjooned pole enam ületamatud, ning kiirendavad kirikute leppimist. Meie ülesanne on teenida Kirikut, olles kohal Kristuse kohalolus“.

Ühispalvete ajal igapäevastes jumalateenistustes said erinevad traditsioonid (katoliiklik, protestantlik ja õigeusklik) nähtaval moel väljendada Kiriku mitmekesisust ja rikkust.

Nende päevade jooksul kuulnud tunnistused ning sõlmitud sidemed olid väga rikkalikud. Kõigepealt rääkis ülempiiskop Petar Gramatikov (õigeusklik) bulgaarlaste ristiusustamisest, pühade Kyrillose ja Methodiose ning nende jüngerite rajatud kloostritraditsioonist, ikonograafiast ning Bulgaaria õigeusu kiriku praegusest olukorrast. Seejärel väljendasid õed Sistina (katoliiklane, Peruu) ning Helena (katoliiklane, Guatemala), Bossey (Šveits), Oikumeenilise Instituudi üliõpilased, sügavat rõõmu, et nad saavad oma oikumeenilist kogemust jagada eri kirikutest pärit vendade ja õdedega. „Oikumeenlus on oluline tee, kui me taotleme tõde ja halastust.“

15. juulil läksid osalejad palverännakule Santiago de Compostelasse, kus nad osalesid koos tuhandete palveränduritega kogu maailmast püha Jaakobuse katedraali armulauaga jumalateenistusel. Stefanus, Tallinna ja kogu Eesti metropoliit (õigeusklik)

oli kutsutud kohalolijate ees sõna võtma ning ta kõneles Kohtumise teemal, tuleta- des meelde, et just Kristuse nimi toob meid kõiki kokku. Seejärel tänas ta toomkiriku toomhärrat vennaliku vastuvõtu eest. Sama päeva lõpul võõrustas kohtumisel osalejaid püha Pelayo benediktiini nunnade klooster oikumeenilise õhtujumalateenistusega.

Kohtumise viimase päeva pärastlõuna oli pühendatud EIIRi Üldkogule, Kohtumise tulemuste kokkuvõtmisele ning tulevikukavade vaagimisele. Kohtumine lõppes rän- jumalateenistusega.

Sügav osadus palves ning vennalik läbikäimine osalejate vahel nende päevade jooksul näitavad, et kui Püha Vaim töötab inimeste südames, viib see meid vähehaaval ja tasapisi Ühtsuse poole. Kohtumisel osalejad meenutavad tänutundes Sobrade kloostrimunkade sõbrallikku ja alati tähelepaneliku vastuvõttu.

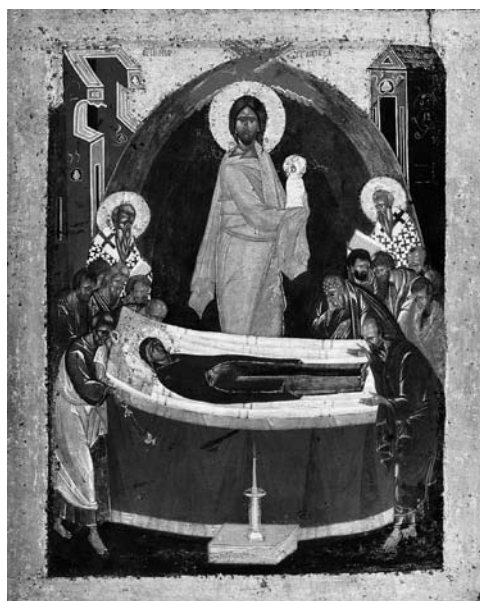
JUMALASÜNNITAJA UINUMINE

Munk Serafim

Jumalasünnitaja on pühadest inimestest suurim ja seepärast on ka tema püha mälestuspühade seas esimene. Augusti keskpaigas peetav Maarja püha on pärit Pühalt Maalt, kust see levis kogu kristlikku maailma. Maarja surma puudutavad tekstid pärinevad V-VI sajandist, kuid uuemate uurimistulemuste valguses on osa traditsioonist pärit II või III sajandi allikaist.

Kui kirikuisad õpetavad Maarja elu lõpuosa kohta, ei viita nad küll päriselt apokrüüfsetele lugudele, kuid ei väida ka, et on kõik Piiblist tuletanud. Nad esitavad ja põhjendavad asja teoloogiliselt, osana Jumal-Sõna lihakssaamise suurest kosmilisest loogikast.

Maarja on Jumala kandjana tõeline lepingulaegas. Seepärast võib Maarja matuserongkäiku võrrelda vana lepingu aegse rongkäiguga, kui lepingulaegas toodi Taaveti linna. Siis kandsid preestrid Jumala asupaiga Jeruusalemma, millest sai Püha linn. Kui Maarja

suri, kandsid apostlid Jumala asupaiga samamoodi matuserongkäigus Pühast linnast välja.

Maarja uinumise lugudes tõstetakse esile apostlite ja apostliameti rolli. Apostlid olid esiteks Kristuse, seejärel tema ema tunnistajad. Maarja on inimese kirgastumise ja lõppeesmärgi eeskujud ning esiklaps. Seepärast pidi ta oma eesmärgi saavutama tervikuna, hinge ja ihuga.

Kirikuisad on mõtisklenud, mis Maarjaga juhtus. Kõigi pühade hinged tõu-

sevad oma ihusid maha jättes taevasse, sest nad on Jumala kandjad. Kuidas siis Maarja ihu, tõeline Jumala kandja, ei peaks tõusma? See ju mitte ainult ei kandnud, vaid lausa „valmistas“ ja kujundas Kristuse ainelise olemuse.

Poeg, kes sai oma liha Maarjast, ei jäänud maa peale, vaid tõusis üles oma ihus. Seda enam oli põhjust, et sama juhtus ka talle kuju andnud Maarja kehaga. Nii nagu Maarja neitsilikkus püsis Kristuse sündides puutumatusena, nii püsis ka Maarja ihu peale surma hävimatusena. Elu ema ei võinud surmale alla jääda.

Maarja võttis Issanda oma emalikesse elama, Issand võttis tema taevasse elama. Maarja nõustus hakkama Jumala kaastööliseks, Jumal võttis ta kaasa enda juurde. Maarja nägi oma Poega hüljatuna ristil, ja nii sai ta ka näha Poega oma aujärjel.

Lõpuks on asi armastuses. Nii nagu Kristus austas ja armastas oma taevast Isa, nii austab ja armastab ta ka oma maist ema. Kristus sai oma maise elu Maarjast, ja nii sai ka Maarja oma taevase elu Kristuselt.

Nii on Maarja koht loodu esiklapsena pühade hierarhia tipus. Kuid samuti ta „tuleb alatasa oma teenijaid külastama ja toob kõiksuguseid õnnistusi“, nagu lubab Johannes Damaskusest.

Maarjat võib võrrelda ka inglitega. Oma ainulaadse positsiooni tõttu on ta ülem kui keerubid ja aulisem kui seeravid. Seepärast on tema koht taevast inglitest kõrgemal.

Maarja on Kristus-elu allikas. Elus olles vahendas ta Kristuse jumaliku elu maa peale; olles surnud, vahendab ta Kristus-elu taevast maa peale. Maarja oli esimene läte, kust Kristus esile tuli; surmast läbikäinuna on Maarja jõevooluks, mis kannab inimkonnale Kristuse õnnistusi.

Maarja on naine, keda prohvetid kuulutavad, inglid teenivad ja apostlid austavad. Ta on taevalike olendite igavene rõõm ja maailma õnnistus. Ta on kõige pühitsus, kurbade lohutus ja meelheitnute julgustus.

*Tõlkinud Raul Keskküla
(Ortodoksi viesti 2008 nr 6)*

EESTI APOSTLIK-ÕIGESU KIRIKU TÄISKOGU

Madis Kolk

12. juunil toimus Tallinna Issanda Muutmise peakirikus EAÕK korraline Täiskogu. See algas piiskopliku liturgiaga, misjärel pidas metropoliit Stefanus avakõne (vt Metropoolia nr 41). Seejärel tutvustati ja kinnitati eelmise majandusaasta aruanne, anti üle-

vaade 2007. aasta eelarve täitmisest, võeti vastu käesoleva aasta eelarve ning tutvustati EAÕK arengukava. Samuti (taas)asutati kolm uut EAÕK kogudust: Seli-Tõstamaa kogudus Pärnumaal, Tuhalaane kogudus Viljandimaal ning Kõrgessaare kogudus Hiiumaal.

Kuid nagu metropoliit oma sõnavõtuski lausus, tegi seekordse Täiskogu erakordseks „ajalooline hetk, mis võimaldab meil, 63 aastat pärast meie Ki-

riku vägivaldset laialisaatmist 9. märtsil 1945. aastal, lõpule viia tema ülesehitamine, täites viimase tühimiku – seades sisse EAÕK piiskoppide kogu“. Pärast lõunapausi leidis aset piiskoppide valimine. Saare-Pärnu piiskopikandidaadiks sai praegune Luhamaa ja Meeksi koguduste preester Aleksander Hopjorski, Tartu piiskopikandidaadiks aga munkpreester Eelija (Ojaperv), kes teenib praegu Karksi-Nuia ja Arussaare koguduste vaimuliku ning vang-

lakaplanina. Piiskoppide pühitsemine toimub jaanuaris piiskopmärter Platoni mälestuspäeval. Samuti valiti Tallinna peapiiskopkonna nõukogu koosseisus: preester Rostislav Kozakevitš Valgast, preester Sakarias Leppik Hiiumaalt, Malle Kukk Kergust, Aare Hörn Obinitsast, Maria Mahlapuu Vändrast ja Madis Kolk Tallinnast.

Foto: Gemadi Baranov

METROPOLIIDI RING- KÄIK VILJANDIMAAL

Arhidiakon Justinus

28. juunil, päev pärast Hiiumaa palverännaku lõppu (vt lk 16), alustas metropoliit Stefanus oma Viljandimaa-visiiti liturgiaga Penuja kiriku varemete juures. Selles piirkonnas teenib praegu Karksi-Nuia preester Eelija (Ojaperv), Penujas praegu küll kogudust veel ei ole, kuid kohalik rahvas on asunud seda taastama. Liturgiat teenisid valitseja, preestrid Eelija, Miikael Raissar ja Viktor Ivask ning diakonid Andrei Sõtšov, Arseni Barkov, Toivo Treima ja allakirjutanu. Visiidi üks põhjuseid oli Penuja surnuaiale maetud piiskop Nikolai Leismani mälestamine. Tema isik on kohalikule rahvale väga oluline ja armas ning nad on uhked selle üle, et piiskop on nende juures elanud. Pärast liturgiat suundusime surnuaiale, kus pidasime tema haul hingepalve, sellele järgnes Penuja külamajas isa Andrei lühike ajalooline ettekanne piiskopi kohta ning soe kohtumine kohalikega, kellest osa on temaga koguni vahetult kohtunud, osa aga kuulnud temast oma vanematelt.

Penujast suundusime Karksi-Nuiasse, kus Püha Aleksei kirikus toimus õhtuteenistus ning õnnitleti kohalikku kirikuvanemat Heino Luike juubeli puhul. Tegemist on lausa perekondliku järjepidevusega, sest kiriku hooldamise võttis Heino Luik omakorda üle oma isalt.

Visiidi lõpetas Peeter-Paavlipäeva liturgia Tuhalaane kiriku varemetes, seega taas

vabaõhuliturgia, kuigi sedapuhku seespool kirikumüüre. Tuhalaane kiriku varemed on juba puhastatud ning altar kaetud. Tuhalaane Jumalaema uinumise kogudus on nüüdseks taasasutatud ning võeti viimasel Täiskogul tagasi EAÕK rüppe. Kogudusel on tugev aktiiv, kes on kirikuelu väga tõsiselt käsile võtnud ning tahavad kiriku üles ehitada. Eelmisel sügisel tulid Tuhalaane mehed EAÕK Kirikukeskuses sooviga kogudus taastada, mõni aeg hiljem käisime metropoliidiga kohapeal ning siis lepitigi kokku seekordne liturgia. Kuna terve kirikuhoone taastamine oleks praegu majanduslikult võimatu, tegi valitseja ettepaneku konserveerida esmalt varemed, et need edasi ei laguneks ja katta altariosa, et seda saaks kasutada teenistuste pidamiseks. Koguduse puudumise tõttu üle poole sajandi on osad kohalikud kuuldavasti vahepeal isegi usku vahetanud, osad on aga jäänud n-ö kodusteks õigeusklikeks. Kiriku kõrval asub ka varemetes preestrimaja ning täiesti korras koolimaja, mida külarahvas ongi kasutanud kooskäimise ja seltsitegevuse paigana. Talvel pidas isa Eelija seal ka teenistusi. Kevadest alates on Tuhalaane preestriks isa Miikael. Lisaks eelpool loetletud vaimulikele osalesid liturgial ka preester Sakarias Leppik ning preester Heikki Huttunen juhtimisel Karula laagris viibinud Soome noored ja vaimulikud. Liturgiast võttis osa palju kohalikku rahvast, vanuse järgi otsustades ka inimesi, kes võisid olla koguduse liikmed enne selle sulgemist 1952. aastal, samuti noori.

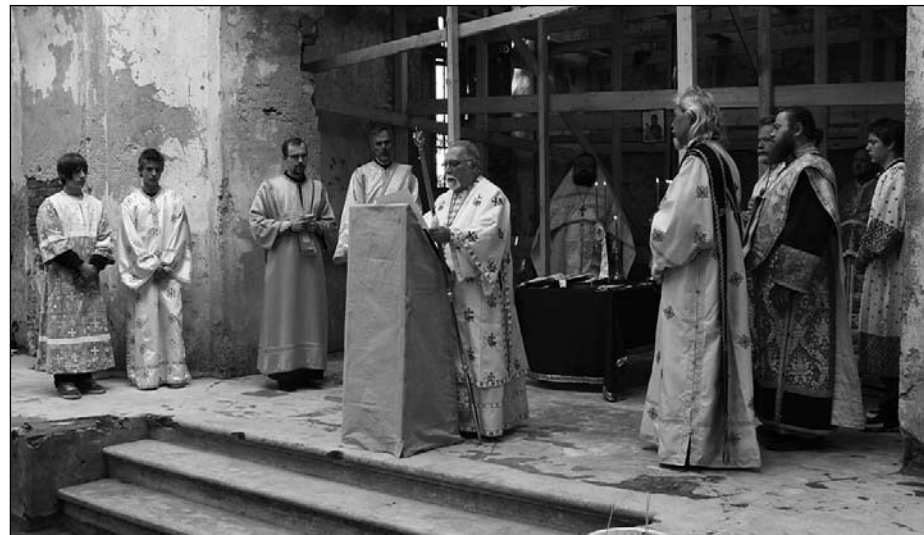
Pärast liturgiat pakuti suppi ning kiriku trepil andsid ühiskontserdi isa Sakarias ning kohalik folklaulik Jaak Tuksam, kes kuulub samuti koguduse taastamise initsiaatorite hulka.

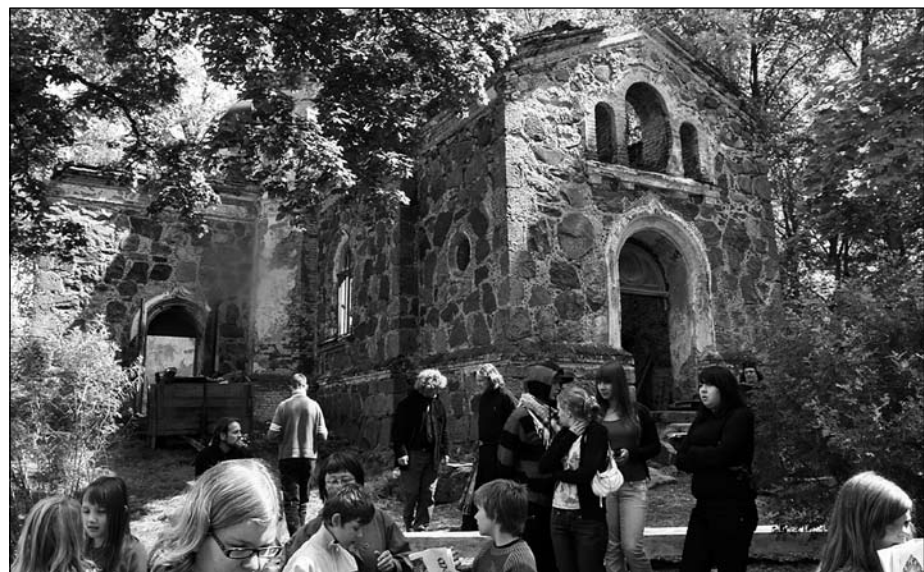
Jaak Tuksam ja isa Sakarias.

Liturgia Tuhalaanes.

Liturgia Tuhalaanes.

Pärast liturgiat.

Fotod: Rudo Puks

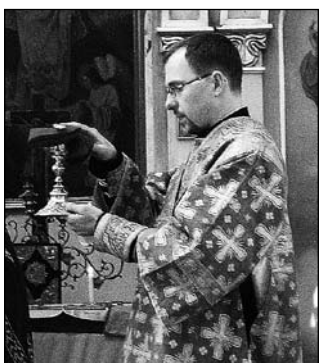

Foto: Peep Tarre

PIISKOP NIKOLAI LEISMANI ELULUGU

Diakon Andrei Sõtšov

Nikolai Leisman sündis 5. oktoobril 1862. aastal Viljandimaal, Lustivere õigeusu abikooli õpetaja pojana. Ta lõpetas Riia Vaimuliku Seminari 1883. aastal esimeses järgus ja Peterburi Vaimuliku Akadeemia

1887. aastal usuteaduse kandidaadina. Ta pühitseti diakoniks 13. septembril ja preestriks 14. septembril 1887 Tallinna Issanda Muutmise peakirikus. Preester Nikolai Leisman teenis 1887. aastal Paadremaal ja 1888–1896 Haapsalus, olles viimase ringkonna praost ja koolide usuõpetaja. 1896–1899 oli ta Riia Peeter-Pauli peakiriku eesnik ja linna praost, lisaks jumalateenistuste raamatute komitee esimees (1896–1916) ja Riia vaimuliku konsistooriumi liige, samuti eestikeelsete vaimulike trükiste tsensor-läbivaataja (1899–1915). 13. aprillil 1901 ülendati Nikolai ülempreestriks. 1917. aastal sattus ta sõjakeerises Ukrainasse, kus teenis Aasovi mere ääres Genitseskis. 1921. aastal naasis ta Eestisse ja asus teenima Kilingi-Nõmme kogudusse, asetäitjana Mõisakülas (1922–1926, 1927–1929, 1931–1933). Lisaks sellele oli ta mõnda aega Pärnumaa praost (1927–1932), Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku vaimuliku kohtu esimees (1922–1926) ja sinodi liige (1924–1926, 1933–1940, 1943–1944). 1930. aastal ülempreester Nikolai leses-

tus. 1. veebruaril. 1933 sai temast Petseri kloostrülem ning ta õnnistati mungarüü kandjaks. Sinodi otsuse kohaselt nimetati ta 1. aprillil 1933 sinodi istungitesaalis piiskopiks. Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Aleksander (Paulus + 1953) ja Karjala ja kogu Soome peapiiskop Herman (Aav + 1961) pühitsesid ta päev hiljem Tallinna Aleksandri katedraalis Petseri piiskopiks ning Petserimaa kloostrülemaks. 11. juulil 1933 nimetati ta Petseri Vaimuliku Seminari rektoriks. 29. augustil 1940 läks piiskop Nikolai vanaduse ja nõrga tervise tõttu erru. Ta elas endise Penuja mõisa Vahtraste talus. 10. juulil 1943 sai piiskop Nikolaist Tallinna metropoliidi abi, järgmisel aastal oli ta aga sunnitud taas erru siirduma. Ta suri 27. aprillil 1947 Penujas. Esimese puhkepaiga sai esikarjane endale Penuja kirikus lõunapoolse haarde idaseina äärde. 1979. aastal haud rüüstati ning ülempreester Viktor Lind (+1992) korraldas 15. detsembril 1979 piiskop Nikolai põrmu ümbersärgitamise Penuja kalmistule. Puhka rahu, Issanda viinamäe töötaja!

Piiskop Nikolai Leisman.

Foto: Madis Kolk

JUMALAEMA PAASTU- JA PALVELAAGER HARJUMAAL AUDEVÄLJA KÜLAS

Helen Kooviste

1.–3.augustini toimus järjekordne (juba seitsmes) Jumalaema paastu- ja palvelaager, seekord Harjumaal Padise vallas Audevälja külas. Laagri teema oli „Sallivus ja sallimatus”. Laagris osales ühtekokku 21 inimest (neist 17 täiskasvanut ja 4 last) Eestimaa eri kogudustest. Laagripäevad pakkusid võimalusi ühiseks palveks, teemakohaseks aruteluks ja talgutööks. Lisaks oli laagrilistel võimalus külastada Padise kloostrit ja linnamäge, kus kaunis mets kostitas kõiki küpsete metsamarjadega. Üheskoos pühitseti liturgia ja peeti hingepalve, millega mälestati ka kunagise Risti kiriku siitilmast lahkunud liikmeid ja vaimulikke. Harju-Risti asulas asunud suur ja kaunis kirikuhoone hävitati 1950. aastate lõpus ning kiriku asukohale rajati klubi. Kiriku piirkonda juhuse tahtel elama sattunud preester Markus Kooviste, kes oli koos perega ka laagriliste võõrustajaks, on ümbruskonna vaimuliku elu edendamist ikka südames hoidnud. Üle aastakümnete selles Eestimaa nurgas toimetatud liturgia oli seega kauaoodatud sündmus.

Nagu eelpool mainitud, oli tegemist juba traditsiooniks kujunenud Jumalaema paastu- ja palvelaagriga. Püha Jumalaema on olnud kõigi nende ettevõtmiste patrooniks ja lubanud meil koguneda Tema armastusega ja lohutuse varjus. Seekord koguneti Jumalaema paastu esimestel päevadel ja kõ-

Ühises lauas.

neldi preester Markuse juhtimisel sallivusest ja sallimatusest. Ühiselt jõuti järeldusele, et ligimesearmastuses tuleb meil kasvada sallima ja vastu võtma igaüht, kuid patu ja kurjuse suhtes tuleb jääda sallimatuks.

Alates 2006. aastast on toimunud seitse sellesarnast palve- ja paastulaagrit erinevates paikades üle Eestimaa: Kirikumäel Obinitza koguduse juures, Toorakul Haapsalu lähedal, Moostes Võõpsu koguduse juures, Pootsi-Kõpu, Kergu, Tartu Pühade Aleksandrite koguduste juures ja sedakorda Audeväljal.

Siduvaks teemaks on neis laagrites olnud diakoonia – ligimeseteenimine. Inimesi Eestimaa eri kogudustest on kokku toonud vajadus osaduse ja vaimuliku kasvamise järele.

Anneli Ilves (Haapsalu): *Sellised laagrid annavad hea võimaluse tutvuda meie Kiriku liikmetega üle Eestimaa ja luua niimoodi lähedasi kontakte. Nende kontaktide kaudu sündiv lähedus on see, mida vajame eluks, arenguks, kasvamiseks. Saame toetust ja ühtlasi teisi toetada.*

Sirje Udu (Pootsi-Kõpu): *Vaimsed arutelud ja kirjakohad, palved ja teiste arvamuste kuulamine toob palju arusaamist endas... Olen laagris käimisest saanud alati palju jõudu oma tervisele. Tundsin, et suudan ikka teistega koos matkata, tööd teha ja vaimselt kasvada. Täna kõiki diakoonialaagris viibijaid lahkuse ja usalduse eest. Jään ootama uusi kohtumisi, sest muidu me lihtsalt hääbume. Ja siis ei oleks seda jõudu, et elus edasi minna.*

Jumalaema armastusega ja lohutuse varjus.

Kloostri taga metsas.

Fotod: Helen Kooviste

Toimunud laagrites ja teistel diakooniaüritustel kogunenud inimesed on kogenud Jumala abi ja soovivad armastust ja mõistmist ka teistega jagada. Koos palvetades, tööd tehes ja oma mõtteid jagades on olnud

võimalus Jumala armu abil terveneda ning tugevamaks saada. Tänu Jumalale, kes meid on üksteisele toeks andnud! Temale olgu kiitus, tänu ja au igavesti!

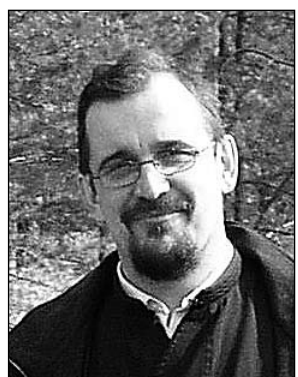

Foto: Margus Lepvalts

EAÕK LEVALA PÜHA NEEVA ALEKSANDRI KOGUDUS

Ülempreester Andreas Pöld

Orissaare vallas Saikla-Nõmme surnuaia kõrval asub väike puukirik, mille postiaadressiks on Tumala küla, kuid kogudus kannab hoopis Levala nime. 30. augustil peab Levala püha Neeva Aleksandri kogudus nimepäeva. 23. augustil 1910. aastal avatud kogudus loodi Tornimäe ja Ööriku kogudusest eraldamise teel. Põhjuseks kohalike koguduseliikmete suurenenud arv. Levala koguduse esimeseks asupaigaks oli endine Rahula abikool, mille üüritud ruumides peeti esimesed jumalateenistused. Ruumide üüri kattis omalt poolt Püha Sinod 235 rubla eest aastas. 1915. aastal eraldati Saikla asula juurest Levala kogudusele ligi 70 tiinu maad, millele rajati ka koguduse kalmistu. Laste harimiseks olid koguduses kuni 1918. aastani kihelkonnakool (asutatud 1910. aastal endistest Rahula ja Kahutsi abikoolidest) ning Kapra, Iliste ja Levala abikoolid.

Levala kogudusel jäi Esimese maailmasõja tõttu oma pühakoda ehitamata, ajutisi ruume üüriti Kahutsi külas. Oma pühakoda ehitamiseni jõuti alles Eesti Vabariigi ajal, kui kohalikud talumehed püstitasid oma vahenditega 1926. aastal koguduse kalmistu kõrvale laudvooderdusega puust palvemaja tüüpi kirikuhoone. Väikese keltatorniga pühakoda pühitseti 1927. aastal püha Neeva Aleksandri auks. 1949. aastal sisustati see Laimjala kalmistu suletud kirikust toodud ikonostaasiga.

Saikla-Nõmme surnuaias puhkab kauaaegne koguduse preester isa Andrei Mägi.

1. septembril algab ka kirikuaasta. Head uut aastat kõigile ristiinimestele!

Oh Kuningas Kristus, kes Sa kõrges elad ja oled kõige nähtava ja nähtamatu Looja ja Ehi-

taja, Sa oled loonud päeva ja öö, ajad ja aastad. Ehi nüüd seda uut aastat oma õnnistuse krooniga, kaitse ja hoiu rahus meie maad ja rahvast, oh Robkeltarmuline.

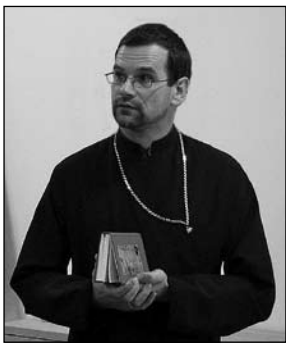

Foto: Margus Lepvalts

SALASUSTEEMALINE PERELAAGER KARULAS

Preester Jüri Ilves

7.–12. juulini said Karula laagrikeskuses kokku meie Kiriku pered, et olla nädalake üheskoos ja elada läbi salasuste temaatikat.

Salasused (sakramendid) osutus väga vajalikuks ja huvipakkuvaks teemaks. Igale päevale planeeritud vestlustest võeti aktiivselt osa. Teemakohaseid vestlusi olid juhtimas ülempreester Andreas Põld ja preestrid Tihhon Tammes, Enos Heinsoo ja Afrat Laas.

Isa Andreas käsitles ristimise ja salvimise salasust. See on uks, mille kaudu astub iga inimene Kristuse tee. Loobumine eelnenust ja uuestisünd läbi ristimise. Salvimine on kui kinnitus ja Püha Vaimu väe andmine.

Isa Andreas

Foto: Margus Lepvalts

Paraku ei piisa sellest, kui teeme otsuse ris-tida, sest kogu meie järgnev teekond vajab pidevat juhendamist, toetamist, pühitsust. Selleks, et seda suuta, on Kirik seadnud pihisalasuse. Vaimne kasv, uuenemine ja alandlik meel saavad meis teostuda, kui käime meeleparanduse rada. See ongi pihisalasuse mõte.

Püha õhtusöömaaeg ehk armulaud on Kristuse seatud igavene lõppematu eluallikas, milles võtame vastu Kristuse enda. Sealt ammutame elujõudu, pühitsust, läbi selle kasvame Kristusesse. Need olid isa Enose teemad.

Isa Tihhon käsitles abielu ja vaimulikuks pühitsemise salasusi. Jumal lõi inimese meheks ja naiseks. Kaks inimlikku poolust, mis Jumala enda poolt pühitseti kokku elama ja üheks kasvama, ning lapsed kui abielu õied.

Selleks, et Kirik saaks kogu oma täiuses maa peal tegutseda, on vajalik töötajate olemasolu. Selleks on seatud vaimulikuks pühitsuse salasus, et iga koguduse sees oleks suureks ja vastutusrikkaks tööks seatud inimesed. Kristuse ikoon on piiskop, kelles saab täielikuks kogu kiriklikkus. Piiskopi n-õ käepikenduseks on seatud preestrid, kes teenivad piiskopi nimel ja volitusel kogudusi. Mõlema abiks on seatud diakoniamet, mis algselt tähendas koguduse abivajajate teenimist. Siit ka mõiste diakoonia. Vaimulikuks pühitsust teostavad piiskopid.

Viimasel päeval rääkisid isa Afrat ja isa Kalju haige õlitamise salasusest. Kui keegi kogudusest on haigestunud, tulgu kokku kogudusevanemad ja tehtagu palvet tema kohal. Nii räägib apostel Jaakobus oma kirjas 5:14-16. Nii on ka salasusega, kus kohaletulnud preestrid palvetavad, haiget pühitsetud õliga võides. Imelisel viisil saab haige kergendust, kui mitte nähtavalt, siis

Avo Tölpt instrueerib lapsi.

Foto: Jüri Ilves

hingeliselt. Eesmärk on kutsuda palve kaudu inimest meeleparandusele, hingelisele muutumisele, mille tulemusel saab hakata teostuma kehaline paranemine.

Kokkuvõttena võime tõdeda, et salasus on toiming, mille toimetab nähtavalt piiskop või preester ja milles osaleb vahetult Püha Vaim.

Kuigi meil on kanooniliselt seatud seitse salasust, on tegelikult iga kiriklik toiming (veepühitsus, matus, kodu õnnistamine jne) oma olemuselt salasuslik.

Meie laagris veedetud päevi raamisid iga-hommikused ja -õhtused palvused. Lastele korraldati võistlusi ja kõik said oma võime-tekohaselt vabas õhus liikuda ja mängida. Mõnel ilusamal päeval saime ka Pikkjärves ujuda. Lastele vahendasid salasuste temaatikat isa Markus ja Helen Kooviste. Lapsed kuulasid ja joonistasid, iga teema kohta koostati ühiselt plakat. Nõnda oli

iga salasuse kokkuvõte laagriliste silme ees. Räägitu põhjal korraldati lastele maastik-mäng koos viktoriiniga. Suurtele oli mõnu-saks vahelduseks igapäevatööst mängida võrkpalli, sulgpalli ja lihtsalt vestelda. Lõk-keõhtud kujunesid meeleolukaks ja neid ei raatsitud kuidagi lõpetada.

Üheskoos käisime Karula kalmistul, kus pidasime hingepalve. Igäiks sai palves meenutada oma lähedasi ja sõpru. See oli liigutav hetk, kui lapsed jätsid kaasavõetud vahaküünlad kalmudele põlema.

Tavakohaselt lõppes laager ühise liturgiaga.

Laager möödus rahulikult ja armastavas vaimus. Kojusõidule seades mõeldi juba uute kohtumiste peale.

Siinkohal suur tänu kõigile, kes laagri korraldamisse oma panuse andsid!

Fotod: Ardalion Keskküla

TUTVUMISRETK LÄÄNE-MAA JA HIIUMAAGA

Lia Vaher

Häädemeeste Issandamuutmise kiriku juhatuse esimehe Tõnis Joaranna ettevõtmisel on saanud heaks traditsiooniks igasuvine ekskursioon mõnda Eestimaa paika, tutvumaks sealsete kirikutega. Põhiliselt on meie sihiks õigeuskikirikud, nende ajalugu ja praegune tegevus. Vahel külastame aga sekka ka teiste konfessioonide pühakodasid. Tänavune reis oli neljas ja seekordne suund Lääne-Eesti ja Hiiumaa. Läksime suure bussiga, sest osavõtjaid oli tervelt 45. Meiega koos sõitis ka ülempreester Ardalion Keskküla, kes on ühtlasi Häädemeeste Issandamuutmise koguduse hingekarjane.

Alustasime reisi Pärnumaalt, Jõõpre Püha Suurkannataja Georgiuse kirikust, käisime ka EELK Hanila Pauluse ja Karuse Margareeta kirikutes. Külastasime lisaks ka Kõmsit, kus nägime, kuidas valmistatakse küünlaid kõigi EAÖK kirikute tarvis.

Seejärel sõitsime Haapsalu suunas, teel põikasime sisse veel üsna mitmesse Lääne-maa väikesesse kirikusse, kus kõikjal ootas meid kas kohalik vaimulik või mõni muu kirikumees, kes andis meile oma kogudusest põgusa ülevaate.

Pikema peatuse tegime Haapsalus, sealsetes kirikutes võtsid meid vastu Haapsalu Maria-Magdaleena koguduse preester Jüri Ilves ning MPEÖK Neeva vaga õigeusulise suurvürsti Aleksandri kiriku preester Daniel Lepisk.

Kirikute kõrval jõudsimel külastada ka suurepärast Haapsalu piiskopilinnust ja selle juurde kuuluvat kirikut. Ringkäigu tegi veelgi meeldivamaks giid Malle Jets.

Lõunatasime Haapsalu rannapromenaadi restoranis ning seejärel võtsime suuna Rohukülale. Poolleteistunnise praamisõidu järel jõudsimel peagi ööbimispaika Hausma

Rändurid Puski kiriku juures.

hostelis. Pärast hommikusööki jätkasime ringreisi. Kirjandusliku tausta tõttu oli eriti huvitav tutvuda EELK Reigi Jeesuse kirikuga, samuti väikese Puski kirikuga, mis oli küll teenistuseks suletud, kuid kogudus tegutseb. Kohalik preester Sakarias Leppik rääkis pikalt nii sealse koguduse tegevusest kui õigeusu olemusest üldse. Käisime ka

Kõpu tuletornis ja Hiiu villavabrikus.

Õhtuks jõudsimel viperusteta Häädemeestele tagasi. Olime kõik rahul ja tänulikud Tõnisele toreda sõidu eest. Kogu retke filmis ülempreester Ardalion, loodetavasti õnnestub meil seda filmi näha.

Foto: Margus Lepvalts

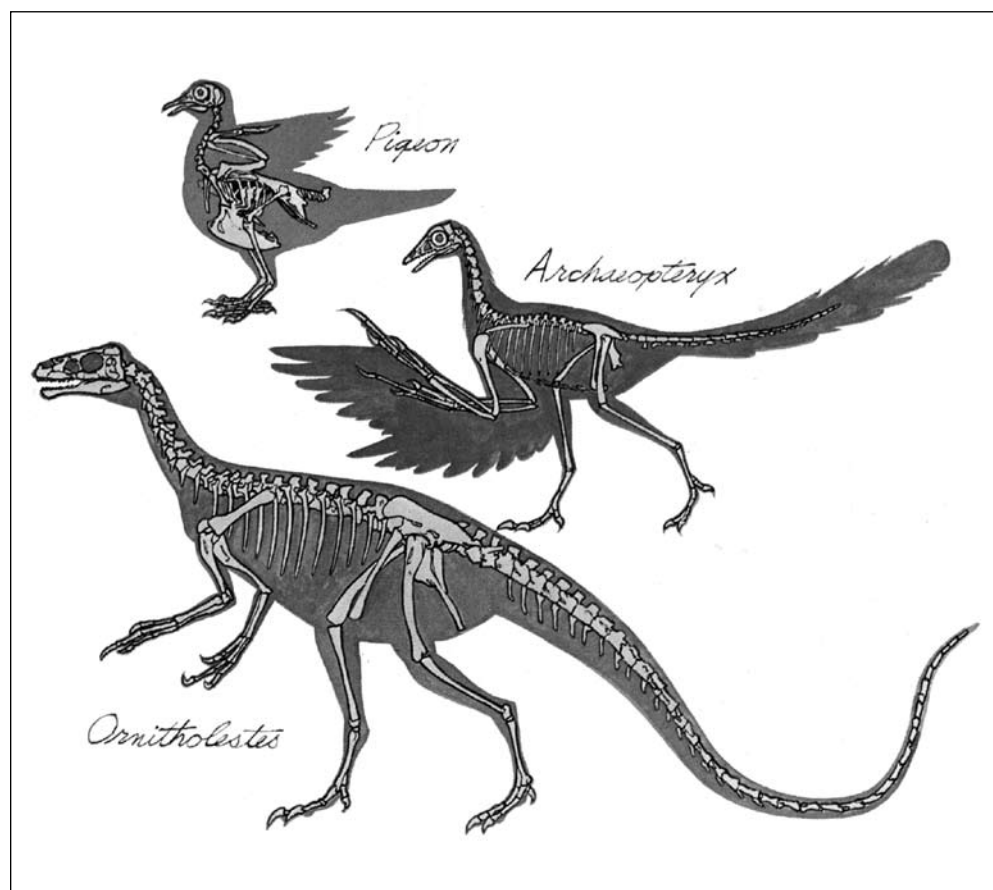
AHVIST JUMALA- NÄOLISEKS

Ülempreester Mattias Palli

(algus eelmises Metropoolias)

Kas *creation science* on suutnud tuua veenvaid väiteid põlvnemisõpetuse vastu? Täielik vastus oleks pikk ja üksikasjaline, seepärast peatume sel teemal ainult põgusalt. Nagu eelmises osas tõdesime, võib ümber lükata iga teooria, sh evolutsiooniteooria, ent selleks on vaja piisavalt palju andmeid ja hüpoteese. Paleontoloogia, embrüoloogia ja geneetika on kogunud evolutsiooniteooria kasuks tohutul hulgal tõendusmaterjali, lisaks täheteaduse järeldused maailmakõiksuse ja Maa vanuse kohta. Bioloogia ei ole vähem teaduslik kui teised loodusteadused. Samuti toetavad ühe teadusharu (näiteks geneetika) andmed teise tulemusi (anatomiline sarnasus liikide vahel). Viimast nähtust võib seletada ka sarnase loomisplaani või millegi muuga, ent geneetika kinnitab anatoomilise sarnasuse puhul enamasti ka geneetilist lähedust – näiteks pole eesel ja hobune lihtsalt üksteise moodi, suur osa nende geneetilisest koodist samuti kattub. Peale selle on paljudel olenditel jäänukelundeid (rudimente), nagu tagajäsemete jäänukid vaaladel, teise tiivapaari jäänukid kärbestel või jaanalinnu tiivad. On ka inimesi, kes sünnivad, saba taga. Kuna neil elunditel pole funktsiooni või on mingi teistlaadi funktsioon kui eelastel, on nende olemasolu raske seletada ilma evolutsiooni tunnistamata.

Kreatsioonistid väidavad, et üks liik teiseks ei muutu, ei olevat leitud vahelülisid. See, et väga paljude liikide ja klasside vahelülisid leitud pole, on tõsi – kuid tuleb arvestada, et fossiilid pole maapõhja ladestunud süstemaatilisel; valdav enamuse organismide sisesel lihtsustatuse tõttu. Fossiilide leidmine on enamasti õnneasi ja on isegi ime, kui palju Maa taimestiku-loomastiku arenguloost saab siiski rekonstrueerida. Ka on ilmne, et rohkem jälgi on leitud liikidest, nii mõnigi „vahelüli“ oli aga suhteliselt vähesearvuline ja eksisteeris lühemat aega. Sellegipoolest on küllalt fossiilseid (ja ka elavaid) vahelülisid: kopskala latimeeria, vaalade eellane

Ambulocetus, sauruste ja lindude vahelise *Archaeopteryx* jne.

Kreatsioonismi kasuks toodavad näited on enam-vähem kõik anekdootlikud. Hea näide on inimeste ja dinosauruste jälgede väidetav koosinemine USA Paluxy jõeoru paepaljandis. Teadlased on näidanud, et inimese jälgedeks peeti deformeerunud saurusejälgi ja muid süvendeid paes. Isegi Creation Institute on sellest näitest väitena taganenud, kreatsioonistlik kirjandus aga jätkab selle toomist ühe põlvnemisõpetuse vastase väitena (vt „Mesilaste õpetaja“ lk 84). On selge, et iga teadusharu areneb ja praegustes teadmistes evolutsiooni kohta on kindlasti lünki ning vaieldavusi üksikasjades. Ent kokkuvõtteks pole evolutsiooniteooriat suudetud ümber lükata, vähemalt valdava enamuse asjatundjate, sh kristlastest teadlaste meelest. Kreatsioonistid „teadlastena“ on teadusmaailmas niivõrd kõrvalised, et ükski tõsiseltvõetav teadlane nende seisukohti ei poolda; harvad isegi vaevuvad nendega vaidlema.

Tänu sellele õpetatakse ka koolides ikkagi põlvnemisõpetust, ehkki kreatsioonistid, näiteks Ameerikas, peavad visa võitlust oma teooriate alternatiivse õpetamise eest. Sõltumata ühe või teise teooria paikapidavusest tähendab evolutsionismi vastustamine usulistel põhjustel paratamatu lõhe tekitamist paljude inimeste teadvuses. Ja kuigi me ortodokssete kristlastena ei saa olla nõus kõigega, mida meie koolides tänapäeval õpetatakse (näiteks kui ajalootunnis väidetakse, et eesti talupoegi sunniti XIX sajandil õigeusku astuma või inimeseõpetuses räägitakse sugueluliste hälvete normaalsusest), oleks keeruline ümber lükata suurt osa ast-

ronoomiast, geoloogiast ja bioloogiast. Jah, mõni „lihtne inimene“ võib tõesti uskuda loomist kreatsioonismi mudeli järgi, ent kui tema lapsed koolis vastupidist õpivad, võib nende usk kõikuma lüüa. Seetõttu ongi põhiküsimus selles, kas evolutsiooniteooria on usuõpetuse seisukohast vastuvõetav või mitte.

Või on kõik need tõendid ometi mingi vanakurja viirastus? Kui evolutsioon on teoloogiliselt välistatud, siis peab kas või tõsiasjadena tunduvat eitama. Vastust pole niisiis vaja otsida teaduse, vaid usu valdkonnast. Teisisõnu: kas pühakiri ja Kiriku pärimus annavad võimaluse pidada põlvnemisõpetust elu tekkimise ja arenemise tõepäraseks pildiks?

Pole ime, et kreatsioonism on tekkinud alalhoidlike evangelikaanide seas. On ju neile endastmõistetav pühakirja sõnasõnaline tõlgendamine. Samuti võivad kaudselt mõjud olla lääne teoloogiale omane armu ja loomuse vahelise rõhutamine ning protestantlik Jumala armu ja inimese koostöö (sünergia) eitamine, mistõttu on raske mõista seda, et loodud maailma sisse on pandud teatud arenemise „idu“.

Põhiküsimus ongi siis, kas 1Ms 1 peab mõistma sõnasõnaliselt ja kas seal sisalduv loomisloogiline kirjeldus või on tekstil muu ülesanne. Siinkohal ei saa minna mööda pühakirja raamatute ja nende osade žanrist. Ühtmoodi ei saa võtta ajaloolisi, prohvetlikke, õpetavaid jt raamatuid, samuti luulet (näiteks psalmid). Pühakiri on tervikuna tõde, ent tõde võib ilmnedas erinevatel viisidel. Kui Kristus ütleb, et sinepiivakesest kasvab nii suur puu, et linnud istuvad selle okstele, siis on see sõnasõnaliselt mõttes vale, kuid rumalgi saab aru, et tähend-

dussõna mõte pole sinepitaime mõõtmetes, vaid selles, et kõige vähem usk võib suuri asju korda saata. Nii ei pruugi ka piibli loomisloogiline mõte olla niivõrd loomise detailide kirjeldamine kuivõrd rõhutamine, et maailma on loonud ainus ja hea Jumal oma vabal tahtel. Piibli loomisloogiline väljendusvorm on mütolooiline. Sõna „müüt“ või „mütoloogia“ võib tekitada ristiinimeses võõristust. Ent siinkohal pole küsimus niivõrd selles, et müüt kuulub paganlusse, kuivõrd selles, et ainujumalasu-eelsele ajastule sarnases keeles väljendati ilmutatud tõde Issanda loomistõest. Müüt pole pelgalt „paha“ ja paganlik, see on üldinimlik viis mõtisklemaks maailma ja inimese päritolu, taevaste jõudude, kommete tekkimise jne üle. Selles mõttes tähendab müüt tõde, mis ületab igapäevatoigad ja kõneleb salapärasest, ürgsest ja ülevast. Ka pühakiri kasutab mitmes kohas müütilist keelt, et kuulutada arusaamu, mis on väga erinevad paganlikust mütoloožiast. Selles mõttes on 1. Moosese raamatu algus otsekui antimüüt, rääkides maailma loomisest ainsa Jumala, mitte hulga võistlevate ja kadedate jumaluste poolt (Ühe Babüloonia müüdi järgi loiid jumalad inimese poolkõemata purjuspäi! Akkadi veeuputusloog järgi kogunesid jumalad nagu kärbsed uputusest pääsenud Utnapištimi ohvrisuitsu juurde). Samas jäid mõned osised varasemast seemi mütoloožiast piiblisse alles, olles aga allutatud monoteistlikule usule. Teistpidigi võib olla: loomise, veeuputuse jt lood olid algne ja puhas ilmutus, mis Mesopotaamias ja mujal mandusid polüteistlikeks müütideks. Siinkohal on oluline vahet teha teaduslikul ja mütoloožilisel tekstil ja mitte nõuda viimaselt esimese omadusi. Teiste sõnadega pole 1Ms 1 jt piibli loomiskirjeldused (näiteks Ps 104) kõrvutatavad teaduslike kirjeldustega Maa ajaloost ja elu arenemisest sellel. Pigem on need kirjutatud Jumala töö ülistuseks loodud maailma kaudu ja Tema ainuvalitsuse rõhutamiseks. On ju ka selge, et teaduslik tekst pole ainus tõde väljendamise viis: müüt, muistend või laul teevad seda omal viisil, mitte eritaval ja süstematiseerival, vaid aimavalt ja tervikut haaravalt. Paistab aga, et mõne inimese ahas vaim ei võta vastu muud, kui tõsiasjade täpset kirjeldamist ja liigitab kõik luuletajad valetajateks. Ka valdkondades on erinevus: mõne kauge tähe spektraalanalüüsi kirjeldus on midagi muud kui laul: „Hele täht, sa vaikselt vilgud...“. Ühesõnaga ei maksa kreatsioonismi kombel oodata pühakirja tekstilt seda, mida ootame geoloogia- või bioloogiaõpikult.

(järgneb)

Foto: Andres Ots

Preester Sakarias Leppik

BARTHOLOMEOS I OLI UKRAINA PIDUSTUSTE PEAKÜLALINE

KIIEV, 27. JUULI, Metropoolia, BNS – Ukraina president kutsus Venemaa ristiusustamise 1020. aastapäeva Kiievi pidustuste peakülaliseks Oikumeenilise ja Konstantinoopoli patriarhi Bartholomeos I.

Ukraina president Viktor Juštšenko palus Tema Pühadust teha omi jõupingutusi, et Ukraina õigeusu kiriku emakirikuna liita sealsed õigeusklikud üheks autokefaalseks kirikuks.

Patriarh Bartholomeos ütles, et hool Kiriku ühtsuse kaitsmise ja taastamise ees on õigeusklike ühine kohus ja see kaalub üles iga poliitilise või kirikliku eesmärgi.

Ta lisas, et ukraina rahva ühiskondlikel, poliitilistel ja kiriklikel jõududel ning juhtival intelligentsil on ühine siduv kohustus Jumalalt saadud andeid kasutada laialdaselt ka selleks, et taastada roll, mida mängis õigeusu Kirik ukrainlaste teadvuses varem.

Tema Pühadus toonitas, et kui jätkub segaminiolek nendes eesmärkides, mis Kiriku vaimsusele ei vasta, eemaldab see Kirikust ristimises antava väe ja teravdab ohtlikult lõhet Kirikus.

Pidustustest Kiievis võttis osa ka Vene Õigeusu Kiriku pea, patriarh Aleksius II, kes oli kutsutud Tema Pühaduse, patriarh Bartholomeosega kaasa teenima Dnepri kaldal Vladimiri mäel, kus suurvürst Vladimir 988. aastal oma järgijaid ristis.

Patriarh Bartholomeose sõnum Ukraina ühtse kiriku järgi püüdlevaile õigeusklikele oli: „Konstantinoopoli emakirik kannatab koos kalli tütre – Ukraina kirikuga – ning loodab Jumala antava ühtsuse kiirele ja raielikule saavutamisele.” Ta kutsus vastasseisu tekitajaid tegema siiralt kõike rahu ja ühtsuse tugevdamiseks Ukrainas.

JERUSALEMMATRIARHAAT ANDIS USA KOGUKONNAD ÜLE OIKUMEENILISELE PATRIARHAADILE

NEW YORK, 5. AUGUST, Orthodox Church News – Pärast 1993. aastal alanud kanoonilist protsessi andis Jeruusalemma Patriarhaat temaga seotud palestiinlaste ja jordaanelaste õigeuskogudused üle Oikumeenilise Patriarhaadi alluvusse.

Pika protsessi lõppedes saavutasid kaks patriarhaati koguduste ülemineku kokkuleppe ning määrasid kindlaks, et nimetatud koguduste nii kanooniliseks kui ka pastoraalseks ülevaatajaks saab Oikumeeniline Patriarhaat, keda Ameerika

Ühendriikides esindab USA Kreeka Õigeusu Peapiiskopkond.

Otsus saavutati kahepoolse kokkuleppena ning kogudused saavad uue jurisdiktsiooni koosseisus Palestiina ja Jordaania Vikariaadi staatuse. Vikariaat allub otse peapiiskopile ning aruandluse esikarjasele esitab vikaarpiiskop.

Pärast Palestiina ja Jordaania õigeusklike koguduste üleminekut ei jää Jeruusalemma Patriarhaadile Öhtumaal enam ühtki jurisdiktsiooni.

ALEKSANDRIA PATRIARH THEODOROS II TEGI VISIIDI GEORGIASSE

THBILISI, 29. JUULI, Orthodox Church News – Tema Öndsus, Aleksandria ja kogu Aafrika patriarh ja paavst Theodoros II tegi 29. juulist kuni 7. augustini ametliku visiidi Georgia Õigeusu Kirikusse.

Tema Öndsuse võttis vastu Georgia Õigeusu Kiriku pea, Mtskheta ja Thbilisi peapiiskop, patriarh ja katolikos Ilia II. Aleksandria patriarhile said osaks ka Georgia presidendi Mihhail Saakašvili kõik auavaldused.

Patriarh Theodoros II saabumise päeval kohtus ta patriarhlikus residentsis Georgia patriarhi ning Georgia Õigeusu Kiriku Püha Sinodi liikmetega.

Oma tervituses meenutas patriarh Ilia II tihedaid ja pikki sidemeid kahe ajujärje vahel, aga ka isiklike sooje sidemeid kummagi patriarhi elkäijate vahel. Samuti märkis

Ilia II patriarh Theodorose visiidi tähtsust Georgiale ja Georgia rahvale ning palus patriarh Theodorost Georgia käekäigu eest palvetada.

Oma vastukõnes ütles patriarh Theodoros II muuhulgas: „Ma tulen kui alandlik palverändur Georgia õnnistatud pinnale, mis on apostlik paik. Siit saan ma väge ja õnnistust, jätkamaks oma misjonärlikku teenistust paljukannatanud Aafrika mandril.”

Patriarh Theodoros andis katolikos Ilia II-le vana patriarhliku kombe kohaselt üle Püha evangelist Matteuse säilme, et õnnistada sellega Georgia Kiriku õigeusklikke.

RUMEENIA PATRIARHAAT VÕTAB VASTU PÜHA PAULUSE SÄILMED

BUKAREST, 22. JUULI, Orthodox Church News – Tema Öndsus, Rumeenia Õigeusu Kiriku patriarh Daniel teatas oma sünnipäeval, et Rumeenia Kirik saab peatselt osa apostel Püha Pauluse säilmeist.

Püha Pauluse säilmed, mida hoitakse Kreekas Panagia Soumela kloostris, saavad patriarhi sõnul Rumeeniasse tänu Kreeka Veria metropoliidi Panteleimoni pingutustele.

Püha apostli säilmed jõuavad Rumeenia pinnale selle pealinna Bukaresti kaitsepühaku, õiglast Uue Dimitri pühal, mis on ka Rumeenia Õigeusu Kiriku patriarhliku katedraali templipüha.

Hindamatu kingitus Kreekast saabub tänu Rumeenia Õigeusu Kiriku tänavuse aasta pidustustele, mis on pühendatud apostel Püha Paulusele.

Lahke kass preestri õlal.

KIRIKUREIS VALGEVENESSE

Ülempreester Ardalion Keskküla

Maikuu oli Valgevenes järjest vihmane olnud, nagu kohalikud teadsid rääkida. Otsekui Looja kingitusena muutus ilm päikseliseks just selleks päevaks, kui kuus õigeusklikku Eestimaalt kohale jõudsid. Ja püsis sellisena kogu nädala.

Algselt Pärnu Issandamuutmise koguduse ettevõtmisena – puhkuse- ja kirikutarvikute hankimise reisina – mõeldud sündmusest sai metropoliit Stefanuse õnnistusel ja kaasa antud kirjaga hoopis sügavam ja avarama tähendusega kirikusündmus: kahe kohaliku õigeusklik kiriku esimene sügavam

kontakt. Lühem suhtlus kirikupeade tasemel oli toimunud Kreekas Kreeka peapiiskopi Kristodulose ärasaatmise päevil veebruarikuus.

Viibisime Valgevenes kuuekesi viis päeva: ülempreestrid Ardalion ja Johannes Keskküla, preester Viktor Ivask, Melitina Tammekeand, Asta Rondo ja Marika Maidla. Meid võtsid vastu ja saatsid kaks toredat inimest: Valgevenes elavaid eestlasi ühendava Eesti Seltsi energiline esimees Oliver Manglus, keda soovitas Valgevene peakonsul Tallinnas ja invaliidide ühingu Barkos turismiosakonna töötaja Oksana. Selle ühingu kaudu saime sõidukutse.

Olime visiiti kavandades avaldanud Valgevene poolele soovi, et reisi rõhuasetus oleks kiriklik: kõigepealt anname üle Tallinna ja kogu Eesti metropoliidi Stefanuse kirja Valgevene Kiriku peale, Minski ja Slutski metropoliidile Filaretile, edasi aga teavad kohalikud paremini, milliseid kirikuid ja klooastreid külalistele näidata ja kus kirikutarvikuid müüakse. Veel oli meie soov kohtuda Bobruiski ja Bõhhovski piiskopi Serafimiga, kes oli ühe aasta olnud Thessalonikis Pärnu lugeja Kristo Partsi õpingu- ja ühiselamukaaslane ja jäänud talle sõbralikkusega meelde. Leppisime kokku ka

linnaekskursiooni giidiga. Programmi loomuliku lisana oli kokkusaamine ühenduse Barkos juhtkonnaga ja ühingu tegemistega tutvumine.

Vaimulikurüü on Valgevenes au sees, sellesse suhtutakse nagu teatud kvaliteedi tagatisse. Meid võeti kõikjal vastu kui tere- tulnud sõpru, usukaaslasi.

Suhtumise otsekohesusest andis tunnistust ka kohaliku preestri kutse meile kolmele preestri teenida Püha Jelisaveta kloostri kirikus koos Jumalikku Liturgiat, võtta osa ühisest armulauast. Siinkirjutajale sai osaks koguni au jagada kirikulistele Kristuse Ihu ja Verd. Armulaua palve lugesin eesti keeles ning olin liigutatud, kui loomulikult see vastu võeti.

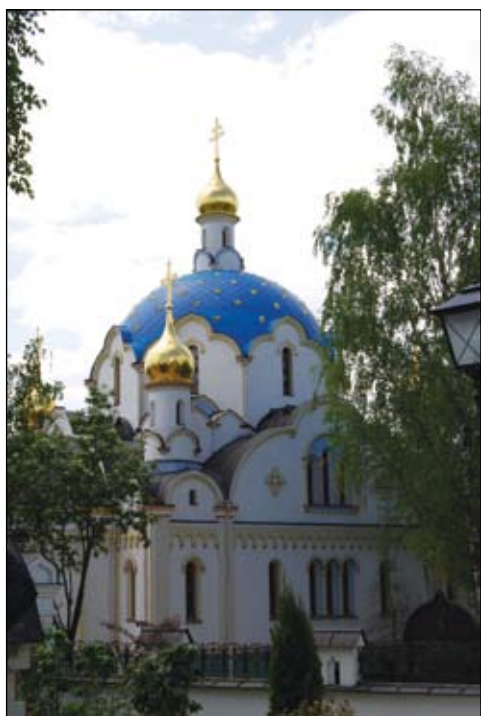
Kirikupeaga me kokku ei saanud, sest ta viibis neil päevil välismaal. Palusime piiskop Serafimil, kes leidis meie jaoks teisel päeval õppetöö vaheajal aega, meie metropoliidi kiri sobival hetkel adressaadile üle anda. Piiskop lubas seda lahkesti teha.

Üks Minski preester avaldas imestust meie tähelepanelikkuse ja süvenemisvalmiduse üle, kui me kuulasime võõrustajate ülevaateid kirikuelu ettevõtmistest ja vaatasime

tulemusi. Aga kuidas mitte tähele panna, kui tulemused on tähelepanuväärsed!

Tundub, et Valgevene Kirikus on pärast impeeriumi lagunemist suur usu innukuse tõusu aeg. Vähemalt pealinnas. Jäi mulje, et kirikuelu ülesehitamise eesmärk on ühine ja hästi teadvustatud. Pani imes- tama pingutuste tulemuse suurejoonelisus ja ilu, hoomatav mõttelennu hoogsus ja loovus. Mitte ainult arhitektuuri mõttes. Ollakse avatud kõigile ning külastajaid jätkub kloostrisse ja kirikutesse nii pühapäeval kui ka argipäevadel. Eluraskused on teatavasti olemas ka selles riigis, kuid inimestes tundus olevat vaikset optimismi, elujaatust. Kas omariikluse ja enesemääramisvõimaluse mõju? Kindlasti ka usk ja hingeline karastatus – see rahvas on pidanud palju kannatama.

Neljateistkümnenda aasta jooksul on pealinna rajatud kahe ilusa kirikuga Püha Jelisaveta naisklooster, kus on juba üle kaheksakümne nunn, pärit niinimetatud valgest öestust. Valge öestu aga sai alguse Peeter-Pauli koguduse preestri Andrei Lemešonoki visiitidest linna suurde psühhoneuroloogiahaiglasse. (Selle tegevussuunise – halastustöö ka väljaspool kogudusi – olevat andnud metropoliit Filaret oma preestritele.) Ta

Püha Jelisaveta kloostri peakirik.

Isa Viktor, kloostri tutvustaja Irina ja isa Johannes.

kutsus koguduse liikmeid endale appi haigeid armulauaks ette valmistama. Halastuse kutsumus elab ilmselt paljudes inimestes. Abistajad naised organiseerusid 1994. aastal Püha Jelisaveta nimeliseks õestuks; osa õdedest tundsid mõne aja pärast kutsumust veel rohkem Jumala teenimises elada.

Kloostri juures elab ka mehi, kes aitavad töödes ja tahavad maailma kiusatustest eemal olla. Nende jaoks on paigaldatud vabale maa-alale vagunelamud. Kloostris teenivad kuus preestrit. Esipreester Andrei soovis pühenduda täielikult kloostriks, kuid metropoliit Filaret ei andnud selleks luba. Nii teenib ta edasi ka Peeter-Pauli kirikus. Päevad venivad enamasti üle kesköö pikaks.

Omaette nähtus on kloostri abimajand. Selle tööd juhatab üks nunn, töölisteks on aga meie mõistes asotsiaalid, mehed, kes on jäänud elule alla, aga tahavad hukust pääseda. Abimajandiks anti kloostriks üpris kehv maa, aga Kristuse nimes tullakse toime. Peale karjasaaduste annab sissetulekut töökoorte kasvandus. Tasub oma silmaga näha, kuidas elust ja omaenese nõrkustest räsitud mehed on saanud Jumala ja stabiilse füüsilise töö toel jälle jalule. Valmimisjärgus kirikus loevad mehed järjekorras ööpäevaringelt psaltrit.

Eestisse toime kaasa moskvalaste tehtud videofilm abimajandi inimeste kohta.

Linnas on veel teinegi suur ja oluline kiriklik keskus: Halastuse Maja. Kogudus, kes keskuse rajas, asutati 1992. aastal. Selle rajamise eesotsas on olnud ja jätkab ülempreester Fjodor Povnoi. Keskuses on puuetega inimeste hooldekodu, paljude eriarstide vastuvõtt, perenõustamine, hulk kirikurõivaste ja meenete valmistamise, ikoonimaali ja muid töökodasid. Ja kaks kirikut, üks neist eksootiline kõrge palkhoo-ne väga kauni ja leidlikult lahendatud ristimisbasseiniga. Nagu meile öeldi, ei eristata selles keskuses patsiente ja personali: kõik oleme Jumala loodud ja üks pere.

Käisime lisaks linna kirikutele ja kloostriks ka linnast väljas, vaatamas kuulsat Žirovitsi mungakloostrit ja Sõnkovitši kindluskirikut. Sel päeval saime heita pilku ka tavalise valgevene kodu argipäevale: meie teejuhiks oli noormees Sergei, kelle vanemad elasid sealkandis. Põikasime ilma pikema hoiatuse külla. Nägime perenaise askeldamist külaliste võõrustamisel, vestlesime pereisaga ja Sergei vanaemaga, endise õpetajaga. Ei mingit näitlemist, ehtne külalislahkus ja lihtne tasane otsekoheus.

Meie linnaekskursioon toimus neljapäeval ja jäi tee pikkuse poolest suhteliselt lühikeseks, tähenduselt oli aga vägagi meeldejääv. Saime osa vaga vürsti Neeva Aleksandri säilmete linna saabumise pidustustest. Laegas säilmetega paigutati Polotski püha Efrosinia kirikusse, kus usklikud said pühakut austamas käia. Meid kutsuti ka ametlikule einele, kus kirikupead esindas Novogrutski ja Lidski ülempiiskop Guri. Ülempiiskop soovis ka Eesti Kiriku esindajatelt kõnet. Kõnelda oli kerge, sest südames oli siiras tunnustus selle maa ja Kiriku rahvale, hea meel kirikurahva saavutustest. Ülempiiskop Guri algatas mu kõne vastuseks koostöö teise „Palju aastaid!": Eesti õigeusu kirikule ja kirikupeale.

*

Esimene ulatuslikum kokkusaamine kahe õigeusu kiriku vahel Valgevene pinnal osutus sisukaks ja head alust rajavaks. Aidaku Jumal mõlemal poolel jätkata! Kuue päeva reisimuljeid ei mahuta ajaleht ära. Päril palju on jäädvustatud videolindile. Aga parim valik huvilistele on võtta samuti väike reisiseltskond kokku ja minna kohapeale vaatama ning suhtlema.

Seda enam, et meie kiriku inimesi oodatakse külla. Nii kinnitab südamlilik kiri, mille

meie metropoliit sai hiljuti Valgevene kirikupealt, metropoliit Filaretilt. Meie külastus on tunnustatud oluliseks ja tulemuslikuks. Metropoliit Filaret avaldab oma kirjas lootust, et kahe kiriku suhted jätkuvad. Sellest tõuseb hingelist kasu mõlemale.

(Mis puutub ainelisse kasusse, siis täpselt tellija mõõdu kohaseid ning Vene ja Kreeka toodetest odavamaid kvaliteetseid teenistusrõivaid saab Valgevenest tõesti osta. Nii vene kui kreeka stiilis, nii linasest kui kunstkangastest, nii käsitsi tikitud kui masintikandiga ja ka hoopis lihtsaid. Mõistagi on saada palju muudki, sealhulgas suur vaimulik kirjandust.)

Eesti konsuli vastuvõtul.

Ülempiiskop Guri vastuvõtul.

Piiskop Serafimi vastuvõtul.

Külalised ja vastuvõtjad Podvorjes.

Fotod: Ardalion Keskküla erakogu

Foto: Margus Lepvalts

KOHTUMINE RHODOSEL

Ülempreester Mattias Palli

19.–20. juunini toimus Kreekas Rhodose saarel õigeusu kirikupeade eelseisval kokkusaamisel vastuvõetavat ühisavaldust ettevalmistava töörühma koosolek. Kohal olid enamuse maailma õigeusu kirikute esindajad, vaid Antiokia ja Bulgaaria patriarhaadid ning Soome kirik olid vabandanud oma eemalejäämist. Kohale saabunud Vene

Õigeusu Kiriku esindaja ülempreester Nikolai Balašov Moskva Patriarhaadi välissuhete osakonnast protesteeris EAÕK esindaja kohaloleku vastu ja lahkus kokkusaamiselt. Mitme teise kiriku esindajad avaldasid toimu üle kahetsust, ent keegi ei järginud Moskva eeskujut. Edasi keskenduti tööle. Esindajad kõnelesid oma ettepanekutest avalduse suhtes. Teksti valmistas ette prof Phidas, selle vaatas üle kitsam töörühm ja lõpuks võeti see mitmete parandustega koosoleku poolt vastu. Koostatud

tekst on muidugi ainult projekt, mis saab ametlikuks alles kirikupeade viinakuisel kohtumisel Konstantinoopolis apostel Paulusele pühendatud konverentsi raames. Avalduse projekt kõneles peamiselt loomuseaduse hülgamisest inimese poolt ja selle vaimulikest, ühiskondlikest ning keskkonnalistest tagajärgedest. Kõiki neid teemasid läbis seos apostel Pauluse teoloogilise nägemusega. Eesti Apostlik-Õigusu Kirikut esindas kohtumisel allkirjutanu.

Katehhees

La Faurie Jumalaema klooster.

VAIMULIK ISADUS JA PIHT

Arhimandriit Viktor Raissi

Jumalaema klooster

La Faurie, Prantsusmaa

Kristlase elu seisneb põhiosas selles, et avastada eneses Jumala kohalolu, „jumalariiki meie sees”, lastes oma hinges sündida ja kasvada armastusel Kristuse vastu. Seetõttu on meie elu vormiline külg teatud mõttes täiesti teisejärguline, sest on terve hulk enam-vähem sobivaid ja häid võimalusi, kuidas Kristus saab meis kasvada. Tuleb alati meele pidada, et igat laadi elu, sealhulgas ka kloostrielu, on üksnes vahend, mis võib meid ka alt vedada, olgu see kui võimas ja tõhus tahes.

Tänapäeva inimesel on raskusi eneseteadvuse leidmisega ja ta on sageli juurteta; tema häda on, et ta ei kasuta piisavalt nende vahendite abi, mida talle pakutakse oma vaimuliku elu arendamiseks. Kuid mõnikord, vastupidi, võib raskus seisneda selles, et ollakse neisse lihtsatesse vahenditesse liigselt kiindunud, nagu ütles vanake Sofroni: „Hoides vaimu Jumalas, on lihtne järgida väliseid seadusi, ettekirjutusi ja piiranguid, muutumata nende orjaks. Elu väliskuju on lihtne ühitada vaimuliku teadvusega. Näiline elukorraldus jääb samaks, aga sisu, see muutub.”

Vaimuliku teadvuse äratundmine

Just selles on vaimulikul isadusel eriline roll, sest püüdes eneses eristada seda, mis seondub vaimuliku teadvusega, kohtame arvukalt raskusi.

Muidugi võib alati pöörduda evangeeliumi poole: Kristus ütleb meile, et „kui rüve vaim on inimesest välja läinud, käib ta põuaseid paiku pidi hingamist otsides ega leia seda. Siis ta ütleb: „Ma pöördun tagasi oma majja, kust ma välja läksin.” Ja tulles leiab ta selle pühitud ja ehitatud olevat. Siis ta läheb ja võtab kaasa teist seitse vaimu, kes on kurjemad temast endast, ja nad tulevad ning asuvad sinna elama, ja selle inimese viimane lugu läheb halvemaks kui esimene. Rängad ja murettekitavad sõnad. Tõepoolest, vaimuliku elu teel on tohutult komistuskive. Kui me oleme avanud oma südame, (ja me peame seda tegema, et lasta Jumalal meid vallata), võivad selle vallutada, kui me valvsad ei ole, hoopis muud jõud, mitte Jumal. Tuleb mõista, et meie askeesi eesmärk pole mitte lihtsalt vastu astuda oma sisemisele viletsusele. Püha Iisak ütleb muidugi, et see, kes on teadlik oma patust, on suurem kui see, kes saab näha inglihulkasid ja iga vaimuliku elu algab tõelisest ja siirast iseenda tundmisest. Ent ammugi mitte pole eesmärgiks iseenda leidmine ja lõpptulemusena oma ego tugevdamine, vaid askeesi siht on lasta Kristusel olla kõik kõiges: „Nüüd ei ela enam mina”, ütleb püha Paulus, „vaid Kristus elab minus.” On selge, et sellist rasket teed ei saa käia üksinda. See, kes asub tee kõrge mäetipu poole, peab leidma kogenud teejuhi, nagu ütleb püha Siimeon Uus Teoloog. Ja seda teejuhti nimetatakse vaimulikuks isaks.

„Abba, Isa!”

Freud ütleb, et kui lapsel pole olnud õiget isa, jääb tema areng kängu ja seega on Jumala idee üksnes igatsus ideaalse isaduse järele, millest puudust tuntu. Kristlased aga ütleksid täpselt vastupidi: kuna on olemas ainult üks tõeline isadus, Jumala isadus, tundub igasugune inimeste isadus meile ebapiisav ja puudulik. Meie hingedesse on sisse kirjutatud igatsus tõelise isaduse järele, millele me oleme määratud. Pühakiri ütleb: „Isa, kellest saab alguse kogu isadus nii taevast kui maa peal”. Ja kui Kristus ütleb: „Ärge hüüdke kedagi maa peal oma

isaks”, siis see tähendab, et igasugune isadus tuleb Jumalalt ja on Jumalas. Jumala ja inimeste isaduse vahele jääb neid kahte ühendav vaimulik isadus.

Et olla arusaadavam: seda isadust tuleb vaadelda kahest Kiriku pärimuse asjast: lähtudes. Esiteks inimese lange misest: inimene on haavatud olend ja milline ka poleks meie usk, meie ideoloogia, me peame seda teadvustama. Teiseks, lunastus: Jumal tuleb lihasse, et anda inimesele tagasi tema igavikuline mõõde ja seitse kirikuksa kordavad kooris kuulsat ütlust: „Jumal sai inimeseks, et inimene võiks saada Jumalaks”. See juhatab meid kristliku vaimsuse teise mõõtmise: kedagi ei päästeta tema enese väest, vaid üksnes Jumala poolt”. „Inimeste käes on see võimatu”, ütleb Kristus, „mitte aga Jumala käes, sest Jumala käes on kõik võimalik.” Vaimulik isa aitab meil saada täielikult teadlikuks päästest Armu läbi, pannes Jumala armastuse taas meie elu keskpunkti. Ta on see, kes Jumala täieliku armumajapidamise kohaselt laseb meil mõista, milline on Jumala tahtmine meie suhtes.

Kui vaimulikku isa ei ole

Tõepoolest, asjad oleksid imetabased ja imeliselt lihtsad, kui isadid – teofoorid, „Jumala kandjaid” – oleks palju, aga püha Siimeon Uus Teoloog ütles juba XI sajandil, et vaimulikke isadid enam ei ole ja kui see juba toona nii oli, mis siis veel tänapäevast rääkida! Meil pole enam vaimulikke isadid ja püha Siimeon hoiatab meid: vaadake ette, et mere mehe asemel ei võtaks te pardale laevahuku põhjustajat, kes teid koos endaga sügavikku tõmbab.

Kuid mida siis teha?

Muidugi on olemas raamatud, pühakiri, kirikuisade kirjatööd, aga väga ohtlik on ise ennast juhatada, sest alati jääb eneseõigustus, iseenda üleväärtustamine või vastupidi, süütunne, lootusetus, ja see kõik on halb.

Just sellepärast püha Siimeon, olles öelnud, et vaimulikke isadid enam pole, ütleb: „Otsi enesele üks, kes võiks, nii palju kui suudab, sind juhatada ja kui oled ta valinud, mis ka ei oleks, mida sa ka ei näe teda tegemas, järgne talle.” Miks siis püha Siimeon, olles hoiatanud vaimulike isade eest, ütleb, et kui isa on valitud, tuleb talle järgneda? Selleks, et kaitsta meid meie enese mõistuse seatud lõksude eest: et meil, niipea kui vaimulik isa meile vastu räägib, niipea kui ta nõudmised tunduvad meile liiga rasked, poleks kohe varuks hea põhjendus: „Võib-olla pole tal piisavalt kogemusi, võib-olla pole ta teadlik, kes me sellised oleme...” Sellest hetkest oleme kadunud.

Ka püha Siluani juures kohtame sama lähenemist: „Kui küsime midagi vaimuliku isa käest, peab meil alati olema tunne, et pöördume Jumala enese poole”, „äkki Jumal ei vajagi vaimuliku isa mõistust ja mõistmist, et anda meile vastus, juhul kui meie usk on siiras”.

Jumal vaatab inimese usku

Kuidas on see võimalik, küsitakse. Sama küsimus esitati ühel päeval piiskop Antoni Bloomile: „Milline on teie arvates inimlikult võttes kristluse võimalus Venemaal ellu jääda?” Ta vastas: „Inimlikult võttes ei mingit, aga niipea kui sa ütled „inimlikult”, ei ole sa enam kristlane.” Siit leiame võtme, kuidas suhtuda vaimulikku isadusse.

Meie elu on uskliku inimese elu ja me ei küsitle oma vaimulikku isa selleks, et saada teadmisi või nõu, kui väärtuslikud need ka poleks, vaid selleks, et püüda aru saada, millise pilguga Jumal meid vaatab ja eelkõige, mida Jumal meilt oo-

tab. Ja võib olla, et isal, kelle poole pöördume, pole ei kogemusi ega inimlikult võttes vajalikke voorusi, aga... Võtame sellise näite: kui tähtis ka poleks Port-Royali reform, tasub teada, et kaputsiin, kes pööras usku ema Angelique'i, oli rikutud mees, kes hiljem vaimulikuseisusest välja heideti ja kes oli kahtlemata tulnud kirikusse tõeliselt usklik olema- ta ning ometi pani ta alguse askeetlikule liikumisele, milletaolist teist ei leidu, tagasipöördumisele kirikuisade juurde. Ema Angelique'i ja Port-Royali jaoks oli ta tõeline Püha Vaimu tööriist, olene- mata tema isiklikust väärtusest. Ärgem seda unustagem.

Vaimulik isa ja piht

Aga miks üldse on ilmtingimata tarvis astuda see samm ja avada kellelegi oma süda, olgu see inimene kui valgustatud tahes? Kui Jumal teab kõike, siis milleks ennast paljastada? Niiviisi rääkides unustatakse pisut liiga ruttu, et eluline vajadus andeks saada, mida preestri juurest otsitakse, ärakuulamine, mida otsitakse oma vaimuliku isa juurest, ei ole lihtsalt eraviisilised teod: preester ei võta pihti vastu ega palu Jumalalt andeksandi mitte üksikisikuna, vaid kirikukoguduse valitud esindajana. Muide, patukustutuse sõnad, mida peester kreeka õigeusu kirikus kasutab, on öeldud palve kujul, preester ei ütle „ma annan sulle andeks“, vaid „andku Jumal sulle andeks“. Kirik ütleb: „Kõik, mis sa oled mulle, viletsale ja vääritle, usaldanud, kõik mis sa oled ütlemata jättnud kas teadmatuses või unustusest, andku Jumal kõik see sulle andeks nii praegusel kui tuleval ajastul... Et see sama Jumal andestaks sulle kõik minu, patuse, läbi ...”

Selline tähendus on vaimulikul isadusel, mis lõpeb ja saab täiuslikuks pihisalasuses, ehkki piht, olles küll seotud vaimuliku juhatuses, eristub viimasest selles mõttes, et vaimulik isadus puudutab kogu elu tervikuna, ent pihisalasus rõhub eelkõige oma eksimustele.

Akribeia ja oikonomia

Mõnikord kaldume pidama kristliku elu nõudmisi ülirangeteks ja unustame, et kristlus pakub meile võimaluse samastuda Kristuse – Jumal-inimese – kujuga ja Kristuse kaudu Isa kujuga: „Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taeva-

ne Isa on täiuslik.“ Siit leiame eeskju, mida me kunagi ei lakka jälgendama, kuid samas ei piisa Jumala poole tõusmiseks lihtsalt välisest jälgendamisest, vaja on tõelist samastumist.

Teoloogia vaatekohast teeb õigeusu Kirik vahet *oikonomial* ja *akribeial* Sageli ei pööra me sellele vahetegemisele piisavalt tähelepanu. *Akribeia* on käsk, algalus, mis kujutab endast seda Jumala täiuslikkuse kuju, milleni me peame eneses jõudma.

Oikonomia on see viis, kuidas meie, viletsad patused, oleme võimelised elama, ja viis, kuidas seda kohaldada meie konkreetse olukorraga.

Kuid vaimulik isadus saab tõelise tähtsuse, mängib oma tõelist osa meie püüdes viia end vastavusse vaimuliku ideaalse ja absoluutse printsiibi, algalusega: kui püüame teostada seda üksi, me kas ei jõua iial selleni ja lööme käega, mis polegi ehk nii kohutav, või siis jõuame sihile ja tunneme ülimalt rahulolu, mis oleks täielik häving.

Ainult väline pilk, ainult Kiriku silm Püha Vaimu juhatusel võib ära tunda, kuidas, mil viisil, mis suunas tuleb seda ristiusu nõudmist minu isiklikus elus *hic et nunc*, siin ja praegu, kohaldada. Sageli ollakse õigeusuga tegelema hakates üllatunud, nähes, kuidas õigeusk oskab alal hoida kõige kõrgemaid nõudmisi, jäädes samas sügavalt inimlikuks ja arvestades iga üksiku asjaoluga. Selles pole jesuiitlust, silmakirjalikkust; vastupidi, seal on ühteaegu Jumala vägevuse ja inimese nõrkuste mõistmine ning arusaam, et põhiline pole mitte väline täiuslikkus, vaid südame hoiak: „Issand Jeesus Kristus, Jumala Poeg, heida armu minu, patuse, peale”.

Piht enne armulauda?

Õigeusu Kirikus, mis on kohalike kirikute osaduslik ühendus, võivad olla väga erinevad tavad, olenevalt sellest, millisesse kirikuperekonda kuulutakse. Näiteks vene kirikus on piht väga tihedalt seotud armulauaga: iga kord enne armulauale minekut tuleb käia pihil. Kreeka kirikus ei pea alati enne armulauale minekut pihtima, juhul kui armulaual käiakse regulaarselt. Kloostrites võib ette tulla, et mungad käivad pihil sagedamini kui armulaual.

Evangeelium ütleb: „Kui sa nüüd oma ohvriandi altarile tood ja sulle tuleb meelde, et su vennal on midagi sinu vastu, siis jäta oma and altari ette ja mine lepi esmalt ära oma vennaga ja alles siis tule ja too oma and!” Siit leiame „leppimise” mõiste, mis on ka üks pihile antavatest nimedest. On ju iga patt teisele inimesele põhjustatud kannatus, seega

on omavahel vastuolus Kristuse ihu ja vere vastu võtmine, Kristusega üheks saamine, olles teadlik halvast, mida oleme võinud teha.

Niisiis tundub pihi ja armulaua seostamine loomulik, aga võib-olla siiski mitte järjekindlalt, nagu mõnel pool tavaks. Mis aga ei tähenda, nagu ei peaks Kristuse Ihu vastu võtmiseks ära leppima. Õigeusklike jaoks pole Kirik mitte kristlaste ühendus, vaid Kristuse Ihu, millega euharistias üheks saadakse ja me ei saa olla selle Ihu liikmed, kui me oma eksimuse või patu tõttu oleme sellest lahutatud.

Patust teadlik olemine

Kas me oleme ikka alati süüitud, kui me oma patust teadlikud pole? Kui me ei osuta piisavalt vastupanu, kui me ei pühenda iseendasse vaatamiseks küllaldaselt aega, võime ehk teha kohutavaid asju täiesti puhta südametunnistusega. Ja kas meie ebateadlikud eksimused pole ebateadlikud mitte seepärast, et me keeldume nende eest vastutamast, et me keeldume nende üle järele mõtlemast? Me tegutseme vastavalt sellele, kes me oleme ja me ei saa talitada paremini ning mõnikord, kui me tahame käituda paremini, on see ebaloosulik ja vahel pentsik. Järelikult tuleb olla teadlik vajadusest lakkamatult puhastada seda, kes me oleme, ja mitte niivõrd tegeleda sellega, mida me teeme. Munk kannab hoolt selle eest, et lakkamatult muutuda, et väljendada end tasemel, kuhu ta on jõudnud. Kui me väljendame tahtmatult halba, ei vastuta me võib-olla selle eest hetkel, mil me seda teeme, küll aga oleme vastutavad selle eest, et ei ole muutumise nimel pingutanud.

Pihi reeglid

Eri kiriklikes kogukondades on selles osas palju variante. Mõned mungad võivad käia pihil rohkem kui armulaual sellepärast, et me saame oma sisemisest seisundist teadlikuks ainult sellele pilku heites. Inimesel, kes vähe pihil käib, on oht mitte teada, mille poole ta halvas mõttes kaldub.

Vaimuliku elu alguses jääb meile sage li mulje, et kui oleme ühest või teisest suurest veast või suurest karikatuursest pahest lahti saanud, hakkab kõik väga hästi minema. Selle kohta on kõrbeisadel üks väga ilmekas ja õpetlik lugu.

Kaks naist tulid preestri juurde pihile. Esimesel oli vaid üks viga, tohutult suur, kohutav ja ta ei teadnud, kuidas sellest vabaneda, teisel aga terve hulk väikesi tähtsusetuid veakesi ja ta ei pööranud neile erilist tähelepanu. Preester ütles esimesele: „Mine ja võta kõige

suurem kivi, mida sa kanda jõuad” ja teisele: „Võta oma põll ja kogu kokku nii palju väikesi kivikesi, kui sinna mahub”. Naised tulid tagasi ja ta ütles neile: „Nüüd minge ja pange need kivid tagasi sinna, kust te need võtsite”. Sellel, kel oli suur kivi, polnud kuigi raske seda teha, aga selle jaoks, kes kogus väikesi kive, oli ülesanne võimatu. Saame olulise õppetunni: sageli on elu püdi-padi palju raskem ära võita kui võidelda selgelt määratletud kurjaga.

Piht muutub palju vajalikumaks ja korrapärasemaks, kui pärast suurte kivide eemaldamist märkame, et nende taga on ohtralt kruusa ja tuleb tõsiselt tööle asuda.

Vaadake näiteks kõiki neid väikesi solvanguid, mis meid tabavad, nad on tähtsusetud, kuid võimutsevad ometi meie üle ning suruvad meid keskpärasusse.

Kuidas peab kristlane sellistesse rünnakutesse suhtuma? Kõige välisemal tasandil peab ta endale ütleva, et on ka ise patune ja ekslik. Samuti peab ta endale ütleva, et võib-olla, vaatamata heale tahtele, on see, kes ründas, üks kannatav inimene ja et ka tema enda käitumises oli kindlasti midagi, mis seda rünnakut õigustas. Veelgi kõrgemal tasandil peab ta enesele ütleva, et Kristuse Ihus tervikuna on selle kannatus, kes teda ründas, tema enese kannatus ja nii väljendab ennast üks mõõde temast enesest ja meie eneste nõrkuse, meie eneste viletsuse pärast on teine inimene endast väljas ja häiritud. Me oleme ühendatud anumad: püha Teresa Avilast ütles, et hing, mis ennast ülendab, ülendab maailma, mis kõlab väga õigeusklikult.

Kuidas olla kindel andeksandmises?

Ma ei kanna vastutust mitte üksnes Jumala, vaid ka inimeste ees ja neilgi palun ma andeks. Inimestelt, see tähendab inimeselt tema inimloomuses: sest see üksainus inimloomus koosneb tohust hulgast erinevatest inimestest. On inimloomus, mida ma olen haavanud, ja on Jumal; preestri kaudu Kirikus annab inimene mulle tagasi inimloomuse väarikuse. Konkreetne inimene, keda ma olen haavanud, võib olla minu peale pahane, olles võimetu mõistma, võimetu mõistma isegi seda, et ma andeks palun.

Võtame ühe äärmusliku juhtumi: kas mees, kes pihib preestrit, et pettis oma naist, peab paluma andeks ka naiselt? Üheksal juhul kümnest oleks see halvem kui tehtud halb tegu. Kas naine suudaks mõista ja andestada? Seega kerkib üksikisiku tasandil probleem. Aga inimkonna kollektiivsel tasandil, arvesse võttes inimese nõrkust, annab

La Faurie Jumalaema kloostri ikonostaas.

Kirik selle truudusemurdmise andeks ühtaegu nii Jumala nimel kui ka selle inimese nimel, keda haavati.

Loomulikult on andeks palumiseks hulgaliselt kaudseid võimalusi. Kui sellisel puhul, nagu käesolev, pole otsene andeks palumine alati eriti soovitatav, on olemas olemise ja käitumise, armastamise ja teenimise viise, mis võivad olla tõeliseks andekspalumiseks ja see on möödapääsmatu, et andekspalumisel oleks mõtet.

Loomuse raske koorem

Piltlikult öeldes võib eristada liha pattu ja vaimu pattu. Tavainimese jaoks tähistab mõiste „patt“ lihalikku pattu: liialdusi, vägivaldsust, meelasust. Maiasmokk või laiskvorst olemine on seotud meie loomuse raske koormaga: langemisega kannab inimene raskust, mille tõttu asjad, mida ta ihaldab ja mis tunduvad head, on muutunud keerulisteks. Lihalikud eksimused on seotud langenud loomuse raskusega.

Samas kui kõige rängemad vead, mis on kõige enam vaimuliku elu vastased ja millest kaldutakse alguses üldse mitte välja tegema, on vaimu vead: ülim patt, milleks on kõrkus, see tähendab iseenda ülehindamine ja teistega suhte

katkestamine, millega kaasneb kadedus, silmakirjalikkus, teise üle kohut mõistmine, vaimu mandumine, mis ei tulene meie nõrkustest, vaid mis on mõistuse, intellekti väärastumine.

Püha Efraim Süürlane väljendab seda nii: „Samavõrd kui vaim on võrreldamatult kõrgem ihust, nii ka selle voorused (...) on ülemad ihulikest voorustest ja selle pahed palju rängemad ja laastavamad kui ihu pahed. Ma ei tea, miks nii paljud arukad inimesed seda ei taipa, nad väldivad joomarlust, ulaelu, varastamist ja teisi samalaadseid pahesid, aga suhtuvad ükskõiksusega pahedesse, mis vaimsete pahedena on palju hullemad, nagu kadedus, vihapidamine, kõrkus, kavalus ja rahaarmastus, mis on kõige kurja juur.”

Teise üle kohtumõistmisest

Evangeelium näiteks suhtub palju-palju karmimalt teise üle kohtu mõistmisse – „Ärge mõistke kohut, et teie üle ei mõistetaks kohut”, „see, kes ütleb oma vennale „sina jäle” peab minema tulepõrgusse” – kui liha pattudesse. Aga kui palju on kristlasi, kes sellega arvestavad? Kui palju on kristlasi, kes arvestavad sellega, et evangeeliumis on laimamine veelgi rängem süütegu kui

abielurikkumine? See muidugi ei õigusta abielurikkumist kuidagi.

Evangeelium on teise üle kohtumõistmise osas väga karm. Kõik see, mis ei tulene meie lihalikust loomusest, kõik see, mis ei seonu langenud inimese ihulike nõrkustega, kuulub vaimu eksimuste alla. Kui me vaimu tasandil endast ei hooli, siis me nõrgestame ennast ja jõuame lõpuks välja kõikvõimalike vaimsete kõrvalekaldumisteni. Pealegi on kõik omavahel seotud: kui me pingutame selleks, et parandada oma lihalikke nõrkusi, mõistmata nende seost vaimu eksimusega, mis neid esile kutsuvad, siis me kas hävitame ennast või jõuame küll enam-vähem sihile, kuid muutume kuivaks, mis on võib-olla veelgi halvem.

Sellised inimesed on täiuslikult vooruslikud, kuid samas nii kõva südame ja kriitilise suhtumisega, et võivad tunduda tõelised koletised. Sageli, kui oleme saavutanud mõned pisi-pisikesed voorused, leiame, et teised inimesed ei kõlba kuhugi ja peaksid ka pingutama.

Südamepuhtusest

Me unustame, et kõrbeisad, eriti näiteks püha Kassianus, ütlevad, et südamepuhtus, mis on vajalik igasuguseks

vaimulikuks eluks, seisneb selles, et kellegi üle ei mõisteta kohut: „Puhta südamega,” ütleb püha Kassianus või püha Eefraim, „on inimene, kelle süda kellegi üle kohut ei mõista”.

Üks apoftegma ütleb, et on inimesi, kes kogu aeg räägivad, aga kelle süda on vaikuses, sest nad ei mõista kellegi üle kohut, ja inimesi, kelle suu vaikib, aga süda lobiseb lakkamatult, sest nad arvustavad kõiki teisi.

Foto: Gennadi Baranov

ПРОПОВЕДЬ МИТРОПОЛИТА СТЕФАНА НА КРЕСТНЫЙ ХОД НА ХИЙУМАА

Во имя Отца и Сына и Святого Духа!

Аминь.

Дорогие мои паломники и молодежь!

Я очень рад быть сегодня здесь, где заканчивается ваш крестный ход. Хотелось бы верить, что это значимый момент для вас, что крестный ход внутренне обогатил вас, что вы еще сильнее чувствуете, что Бог любит вас и окружает Своим благоволением. Что вы видите Его заботу о каждом из вас, видите, как хорошо он знает каждого

лично. Как внимательно он нас слушает, и как нас призывают напоминать о той благодати, которой Бог нас окружает. С юных лет мы знаем о том, как сильно Бог любит человека, а сегодняшнее богослужение напоминает нам, что Божие «да» человеку отзывается на «да» человека Ему в ответ. И поскольку Бог любит нас, и доказал это, отдав за нас Свою жизнь, то самое естественное дело для нас – любить Его в ответ. Сегодня, после паломничества, мы можем задать вопрос: «Когда мы должны любить Бога и действовать по Его воле?»

И я отвечу вам: теперь, прямо сейчас, потому что мы не знаем, настанет ли вообще так называемое «потом». Единственный момент, в котором мы можем быть уверены – это настоящий момент. Прошлого больше нет, оно больше не имеет значения для нас, кроме того, чтобы предоставить его Божию милосердию, а будущее еще не настало. Не знаю, явит ли нам себя будущее вообще. Так что возлюбим Бога сейчас!

Когда мы читаем молитву «Отче наш», мы просим дать «хлеба насущного» «днесь»,

то есть на сегодня, духовного хлеба сегодняшнего утреннего богослужения. Как мы видим, и здесь мы имеем дело с настоящим. Как справедливо говорит апостол Лука: «Никто, возложивший руку свою на плуг и озирающийся назад, не благонадежен для Царствия Божия» (Лк. 9, 62). Царствие Божие с нами в сегодняшнем дне, оно не находится в прошлом. Это, дорогие друзья, и есть то послание, которым я хотел поделиться с вами, совершившими крестный ход. Добавлю еще, что все то время, которое вы провели на острове, Христос был среди вас. Ваше предприятие бесценно, потому что самый важный выбор в этом мире – выбрать Бога. Урок этого крестного хода состоит в том, что посреди пустоты мира стоит Господь, единственная наша опора. Хотелось бы надеяться, что в эти дни, заполненные молитвой и хождением, вы почувствовали, что если мы захотим, мы можем быть с Богом в настоящем, и если мы действительно желаем этого, мы можем пережить в себе это настоящее. Потому что Христос не говорил, что Он однажды придет к нам, Он сказал, что Он уже посреди

нас. Число верующих здесь не имеет значения. Где двое или трое собрались во имя Христова, там Церковь Его. Сегодня мы понимаем, что Христос с нами, как брат среди братьев, проводник, утешение и свет для всех. Мы очень богаты, друзья мои, потому что у нас есть безмерно великое сокровище, единственная драгоценность в мире – Воскресший Христос. Он здесь, потому что мы собрались во имя Его, и именно в этом состоит ценность этого момента. Поэтому наше сегодняшнее богослужение – истинный праздник. Среди нас Иисус, воскресший Господь. Праздник в Его честь никогда не закончится, потому что в нем участвуем не только мы, но и Сам Господь. Дорогие друзья, отведаем радости настоящего момента, восславим Бога, собравшего нас здесь, и удалимся с чувством благодарности и уверенности, со словами: «Христос с нами, я знаю, потому что видел Его».

✠ СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии
Хийумаа, 27 июня 2008

Монастырь Пресвятой Богородицы в Ля-Фори.

ДУХОВНИЧЕСТВО И ИСПОВЕДЬ

Архимандрит Виктор Раисси
Монастырь Пресвятой Богородицы
Ля-Фори, Франция

Жизнь христианина состоит в основном в том, чтобы обнаружить в себе присутствие Божие, «Царствие Божие внутри нас», позволить зародиться и возрасти в душе любви ко Христу. Поэтому формальная сторона нашей жизни в определенном смысле второстепенна, поскольку всегда есть целый ряд более или менее подходящих и хороших возможностей для того, чтобы Христос мог возрасти в нас. Необходимо всегда помнить о

том, что любой образ жизни, в том числе и монашество, есть только средство, которое может нас и подвести, каким бы сильным и действенным оно ни было.

Современный человек испытывает трудности в обретении самосознания, он зачастую не имеет корней. Его беда в том, что он не в достаточной мере использует средства, предлагаемые для развития духовной жизни. Но иногда, наоборот, сложность состоит в том, что этим простым средствам отводится слишком большая роль. Как говорил старец Софроний: «Храня дух

в Боге, легко следить за внешними законами, предписаниями и ограничениями, не становясь их рабом. Внешнюю сторону жизни легко соединить с духовным сознанием. Видимый уклад жизни остается тем же, но содержание, оно меняется».

Распознать духовное сознание

Именно в этом и состоит особая роль духовничества, потому что, пытаясь распознать в себе то, что связано с духовным сознанием, мы сталкиваемся со множеством трудностей.

Конечно, всегда можно обратиться к Евангелию. Христос говорит нам: «Когда нечистый дух выйдет из человека, то ходит по безводным местам, ища покоя, и не находит; тогда говорит: возвращусь в дом мой, откуда я вышел. И, придя, находит его незанятым, выметенным и убранным; тогда идет и берет с собою семь других духов, злейших себя, и, войдя, живут там; и бывает для человека того последнее хуже первого». Горькие и тревож-

ные слова. Действительно, на пути к духовной жизни бесчисленное множество камней преткновения. Когда мы открываем сердце (а мы должны это сделать, чтобы Бог мог овладеть нами), им могут овладеть, если мы не настороже, совсем другие силы, а не Бог. Нужно понять, что цель аскетики – не просто выступить против своей внутренней немощи. Святой Исаак Сирий, конечно, говорит, что тот, кто видит свои грехи, выше, чем тот, кто сподобился видеть ангелов, и всякая духовная жизнь начинается с настоящего и искреннего познания себя. И тем более не может являться целью нахождение себя и в конечном счете укрепление своего эго. Цель же аскетики – позволить Христу быть все во всем: «И уже не я живу», говорит апостол Павел, – «но живет во мне Христос». Понятно, что такой трудный путь невозможно пройти в одиночку. Тот, кто отправляется в путь к вершине высокой горы, должен найти себе опытного проводника, как говорит святой Симеон Новый Богослов. Этого проводника называют духовным отцом.

«Авва, Отче!»

По Фрейду, если у ребенка нет правильного отца, его развитие затормаживается, и потому идея Бога – это лишь тоска по идеальному отцовству, в котором ощущается недостаток. Христиане говорят прямо противоположное: поскольку существует только одно настоящее отцовство, отцовство Бога, всякое человеческое отцовство кажется нам недостаточным и несовершенным. В наших душах запечатлена тоска по истинному отцовству, которое нам уготовано. Священное Писание говорит: отец, «от Которого именуется всякое отечество на небесах и на земле». И когда Христос говорит: «И отцом себе не называйте никого на земле», то это значит, что всякое отцовство исходит от Бога и в Боге. Между отцовством Бога и человека находится соединяющее их духовное отцовство – духовничество.

Поясним: это отцовство следует рассматривать, исходя из двух фактов церковного Предания. Во-первых, падение человека. Человек – поврежденное создание, и какой бы ни была наша вера, наша идеология, мы должны это осознавать. Во-вторых, спасение. Бог приходит во плоти, чтобы вернуть человеку его вечностное измерение, и семь святых отцов хором повторяют знаменитое: «Бог стал человеком, чтобы человек мог стать Богом». Это ведет нас к другому измерению христианской духовности: никто не спасается своими собственными силами, но только Богом. «Человекам это невозможно», говорит Христос, – «Богу же все возможно». Духовник, или духовный отец, помогает нам в полной мере осознать, что спасение возможно по Милости и Любви Божией, которую следует поместить в центр нашей жизни. Духовник в соответствии с совершенным Божиим домостроительством помогает нам понять, какова воля Божия по отношению к нам.

В отсутствие духовного отца

На самом деле, все было бы удивительно и необыкновенно просто, если бы отцов – богоносцев – было много. Однако святой Симеон Новый Богослов уже в XI веке заметил, что духовных отцов больше нет. И если так было уже в то время, что же говорить о сегодняшнем дне! У нас нет больше духовных отцов, и святой Симеон предостерегает нас: «глядите, чтобы вместо кормчего не взяли вам на борт того, кто явится причиной кораблекрушения, того, кто затянет вас с собой в пучину».

Что же делать?

Конечно, есть книги: Священное Писание, труды святых отцов, но весьма опасно руководить собой

самостоятельно, потому что очень трудно при этом избежать самооправдания, переоценивания себя или, наоборот, чувства вины и безнадёжности, и все это плохо.

Именно потому святой Симеон, говоря, что духовных отцов больше нет, продолжает: «Ищи себе одного отца, который мог бы, настолько, насколько сможет, руководить тобой, и когда избрал его, что бы ни было, и что бы ты ни увидел его творящим, следуй ему». Для чего же святой Симеон, предупредив о лжеотцах, говорит, что если духовник избран, нужно ему следовать? Для того, чтобы защитить нас от ловушек нашего собственного разума; чтобы у нас, сразу же, как только духовник говорит нам что-то против, как только его требования кажутся нам непосильными, не было бы подходящего оправдания: «Возможно, ему не хватает опыта, возможно, он не осознает, кто мы такие...» С этого момента мы пропали.

И у святого Силуана мы находим ту же мысль: «Когда мы спрашиваем о чем-либо у духовного отца, у нас всегда должно быть чувство, что мы обращаемся к самому Богу», «может, Богу и не нужен разум и рассуждение духовного отца для того, чтобы дать нам ответ, в том случае, если наша вера чиста».

Бог смотрит на веру человека

Вы спросите: «Но как это возможно»? Тот же вопрос однажды задали епископу Антонию (Блуму): «Как Вы считаете, велика ли возможность, по-человечески, что христианство выживет в России?» Он ответил: «По-человечески, никакой. Но как только ты говоришь “по-человечески”, ты больше не христианин». Здесь мы находим ключ к тому, как относиться к духовничеству.

Наша жизнь – жизнь верующего человека, и мы обращаемся к духовнику не за знаниями или советом, какими бы ценными они ни были, а для того, чтобы попытаться понять, каким взором смотрит на нас Бог и прежде всего, чего ждет от нас Бог. И возможно, что у духовника, к которому мы обращаемся, по-человечески рассуждая, нет ни опыта, ни необходимых добродетелей, но... Рассмотрим такой пример: как бы ни была важна реформа Порт-Рояля, стоит знать, что капуцин, обративший в веру мать Анжелику, был испорченным человеком, который позже был извержен из священного сана, и который несомненно пришел в церковь не будучи верующим, хотя он и положил начало аскетическому движению, подобного которому нет, возвращению к святым отцам церкви. Но для матери Анжелики и для Порт-Рояля он был настоящим

орудием Святого Духа, несмотря на его личное недостойство. Не будем этого забывать.

Духовный отец и исповедь

Но зачем вообще непременно нужно сделать этот шаг и открыть кому-либо свое сердце, каким бы ни был просвещенным этот человек? Если Бог знает все, то зачем себя обнажать? Тот, кто говорит так, слишком быстро забывает, что жизненная необходимость получить прощение, которого мы ждем от священника, внимательное выслушивание, которого мы ждем от духовника, не просто частные дела. Священник принимает исповедь и просит у Бога прощения и оставления грехов не как частное лицо, но как избранный представитель Церкви. Слова разрешительной молитвы, которые использует священник греческой православной Церкви, это именно просьба, священник не говорит: «Я прощаю тебе», но «Да простит тебе Господь». Церковь говорит: «Все, что ты мне, недостойному, доверил, все, о чем ты не сказал по неведению или забывчивости, да простит все тебе Бог как в нынешнем, так и в будущем веке... Чтобы Бог простил тебе все через меня, грешного...»

В этом значение духовничества, которое исчерпывается и становится совершенным в таинстве исповеди. Но исповедь, хотя и связана с духовным руководством, отличается от последнего в том смысле, что духовничество касается всей жизни в целом, а на исповеди говорят прежде всего о грехах.

Акривия и икономия

Иногда мы склонны считать требования христианской жизни слишком строгими и забываем, что христианство предлагает нам возможность уподобиться Христу, Богу-человеку, и через Христа – Отцу: «Итак будьте совершенны, как совершен Отец ваш Небесный». Здесь мы находим пример, которому никогда не перестанем подражать, но, в то же время, для подъема к Богу одного подражания недостаточно, необходимо настоящее уподобление.

С богословской точки зрения православная Церковь различает *икономию* и *акривию*. Часто мы относимся к этой разнице с недостаточным вниманием. *Акривия* – это заповедь, первооснова, представляющая собой образ совершенства Божиего, которого мы должны достичь в себе.

Икономия – это тот образ, которым мы, немощные грешники, способны жить, и способ применения его к нашим конкретным обстоятельствам.

Но духовничество имеет наибольшее значение, играет свою настоящую роль тогда, когда мы пытаемся привести себя в соответствие с духовным идеалом, абсолютным принципом, первоосновой. Если мы пытаемся осуществить это в одиночку, мы либо никогда этого не достигнем и махнем рукой, что не так уж и ужасно, либо достигнем цели и почувствуем крайнее удовлетворение, что было бы совершенным поражением.

Только внешний взгляд, только око Церкви под руководством Святого Духа может распознать, каким образом, в каком направлении нужно осуществлять это требование христианства в моей личной жизни *hic et nunc*, здесь и сейчас. Часто, когда сталкиваются с православием, удивляются, видя, как православие сохраняет самые высокие требования, оставаясь в то же время человечным и считаясь с любым отдельным обстоятельством. В этом нет иезуитства, двуличия, напротив, в этом одновременно понимание Божией силы и человеческой слабости и понимание, что главное – не внешнее совершенство, но сердечная установка: «Господи, Иисусе Христе, Сыне Божий, помилуй мя, грешного».

Исповедь перед причастием?

В Православной Церкви, которую составляют находящиеся в общении и единстве поместные церкви, могут быть очень разные традиции, в зависимости от того, к какому семейству церквей относится та или иная церковь. Например, в русской церкви исповедь очень тесно связана с причастием: каждый раз перед причастием нужно исповедоваться. В греческой церкви не нужно исповедоваться всякий раз перед причастием, в том случае, если человек причащается регулярно. В монастырях случается, что монахи исповедуются чаще, чем причащаются.

В Евангелии сказано: «Итак, если ты принесешь дар твой к жертвеннику и там вспомнишь, что брат твой имеет что-нибудь против тебя, оставь там дар твой перед жертвенником, и пойди прежде примиришься с братом твоим, и тогда приди и принеси дар твой». Здесь мы встречаемся с понятием «примирения», которое является также одним из наименований исповеди. Любой грех – это страдание, причиненное другому человеку, поэтому принятие Тела и Крови Христа, единение с Господом, находится в противоречии с сознанием о том, что мы совершили зло.

Итак, соединение исповеди и причастия кажется естественным, но может быть все же не должно так настоятельно проводиться, как это принято в некоторых местах. Это не

означает, что не нужно примириться перед принятием Тела Христова. Для православных Церковь – это не просто сообщество христиан, а Тело Христово, с которым мы объединяемся во время евхаристии, и мы не можем быть членами этого Тела, если мы из-за своих ошибок или грехов отпали от Него.

Осознание греха

Но всегда ли мы невиновны, если мы не осознаем греха? Если мы не достаточно сопротивляемся, если мы не уделяем достаточно времени изучению себя, мы способны совершать страшные поступки с совершенно чистой совестью. И разве наши неосознанные ошибки не осознаны не потому, что мы отказываемся за них отвечать, отказываемся размышлять о них? Мы поступаем в соответствии с тем, кто мы есть. Мы не можем вести себя лучше и иногда, если мы хотим быть лучше, это выглядит неестественно и странно, или смешно. Следовательно, нужно осознать необходимость непрестанно очищать то, что мы собой представляем, и не столько заниматься тем, чем мы занимаемся. Монах заботится о том, чтобы постоянно меняться, чтобы выражать себя на том уровне, которого он достиг. Если мы невольно выражаем зло, возможно, мы не отвечаем за это в тот самый момент, когда это совершаем, но мы определенно отвечаем за то, что не старались измениться.

Правила исповеди

В различных церковных сообществах существуют разные варианты исповеди. Некоторые монахи могут исповедоваться чаще, чем причащаться потому, что мы осознаем свое внутреннее состояние только тогда, когда взглянем на него. Для человека, который редко исповедуется, существует опасность не знать, какому злу он подвержен.

В начале духовной жизни нам часто кажется, что стоит только избавиться от той или иной крупной страсти, и сразу все станет очень хорошо. По этому поводу у святых отцов есть одна поучительная история.

Две женщины пришли к священнику на исповедь. Первая измучена сознанием совершенного ею страшного греха; у другой же было целое множество мелких, незначительных прегрешений, и она не обращала на них особенного внимания. Священник сказал первой: «Пойди и найди самый тяжелый булыжник, какой только сможешь поднять». А второй: «Собери в фартук столько мелких камешков, сколько туда поместится». Когда женщины вернулись, он сказал обеим: «Идите и верните булыжник и камешки точно на те же самые места, откуда

да они были взяты». Первая прямо пошла к месту, откуда был взят камень, – его отпечаток сохранился на земле, – положила его на место и вернулась. А другая часами бродила, не в силах припомнить, где она подобрала тот или иной камешек. Эта история учит нас тому, что часто с мелкими, кажущимися ничтожными, грехами гораздо сложнее справиться, чем победить какое-либо четко определенное большое зло.

Исповедь станет гораздо более необходимой и правильной, когда после избавления от больших камней мы заметим, что за ними полным-полно мелких и следует серьезно приняться за дело.

Посмотрите, например, на все те обиды, которые нас подстерегают, они незначительны, но владеют нами и заточают нас в посредственности.

Как же должен относиться христианин к таким искушениям? На самом внешнем уровне он должен сказать себе, что и он тоже грешен и склонен ошибаться. Он должен сказать также, что, возможно, обидчик – просто страдающий человек, имеющий добрую волю, и в его собственном поведении было что-то, что спровоцировало такое нападение. На еще более высоком уровне он должен сказать себе, что в Теле Христовом страдание того человека, который напал на него, это его собственное страдание, и так выражается одно измерение его и нашей слабости, и из-за нашей собственной немощи и недостатков другая человек вышел из себя и раздражился. Мы – общающиеся сосуды: святая Тереза Авильская говорила, что душа, которая возвышается, возвышает мир, и это звучит очень по-православному.

Как можно быть уверенным в прощении?

Я несу ответственность не только перед Богом, но и перед людьми, и я прошу прощения и у них. У людей, это означает у человека с его человеческой природой: потому что эта единственная человеческая природа состоит из бесчисленного множества различных людей. Есть человеческая природа, уязвленная мною, и есть Бог. Через священника Церковь возвращает мне достоинство человека. Конкретный человек, которого я уязвил, может быть зол на меня, будучи не в силах понять даже то, что я прошу прощения.

Рассмотрим один крайний случай: должен ли мужчина, исповедующийся священнику в прелюбодеянии, попросить прощения и у жены? В девяти случаях из десяти это было бы хуже, чем содеянное

зло. Смогла бы жена понять и простить? Здесь возникает проблема отдельного человека. Но на уровне человечества как целого, учитывая человеческую слабость, Церковь прощает это нарушение верности одновременно от имени Бога и от имени того человека, которого нанесли рану.

Конечно, для того, чтобы попросить прощения, существует множество косвенных возможностей. Если в случае, подобном приведенному, прямая просьба о прощении не всегда желательна, есть образы бытия, поведения, любви и служения, которые могут стать истинным покаянием, и это неизбежно, чтобы извинение имело смысл.

Тяжелое бремя естества

Образно говоря, грехи разделяются на телесные и душевные. Для обычного человека понятие «грех» означает грех плоти: излишества, насилие, сластолюбие. Существование сладкожеж или лентяев связано с тяжелым бременем нашего естества: с падением человек несет бремя, из-за которого вещи, которых он жаждет и которые кажутся хорошими, стали сложными. Грехи плоти связаны с бременем падшего естества.

В то время, как самые тяжелые ошибки, более всего препятствующие духовной жизни, которые мы поначалу склонны вообще не замечать, это душевные грехи: наибольший из грехов, гордость, переоценивание себя и прекращение отношений с другими, что сопровождается завистью, лицемерием, осуждением других, упадком духа, которое происходит не от наших слабостей, но от упадка интеллекта.

Святой Ефрем Сирин изъясняет это так: «Поколик души несравненно выше тела, <...>, пототлику и душевные добродетели, особенно же богоименитые и богоподражательные, выше добродетелей телесных. Напротив же того, справедливо будет думать, что и душевные пороки имеют преимущество перед телесными, как по своим действиям, так и по налагаемым за них наказаниям, хотя, не знаю почему, ускользает сие от разумения многих: и пьянства, блуда, прелюбодеяния, воровства и близких к сим пороков, как таких, которыми видимо многие гнушаются, остерегаются они, боятся, избегают, или и наказывают за сие, как и должно, но равнодушно смотрят на пороки, которые гораздо важнее сих, и за которые преданные им неисправимо подвергаются вечному, положенному за них наказанию, разумею же зависть, злопамятство, лукавство, высокомерие, корень всех зол, по словам апостола – сребролюбие и подобные сим пороки».

Об осуждении других

В Евангелии, например, гораздо строже говорится об осуждении других, чем о грехах плоти: «Не судите, да не судимы будете», «а кто скажет: „безумный“, подлежит геенне огненной». Но сколько таких христиан, которые считаются с этим? Сколько таких христиан, которые считаются с тем, что по Евангелию клеветничество еще более тяжкое преступление, чем прелюбодеяние? Это, конечно, никак не оправдывает прелюбодеяния.

Евангелие очень строго к осуждению других. Все те грехи, которые не происходят от нашей плотской природы, которые не связаны с телесными слабостями падшего человека, принадлежат ко грехам плоти. Если мы не заботимся о себе на уровне души, мы расслабляемся и в итоге впадаем во всевозможные душевные грехи. Причем все связано между собой: если мы подвигаемся для того, чтобы преодолеть плотские слабости, не понимая их связь с душевным грехом, вызывающим их, мы либо уничтожаем себя, либо как-то добираемся до цели, но становимся черствы, что, может быть, еще хуже.

Такие люди совершенно добродетельны, но в то же время так черствы и критичны ко всему, что могут казаться настоящими чудовищами. Часто, когда мы приобретаем некоторые мало-мальские добродетели, мы находим, что другие люди никуда не годятся и должны бы тоже усердно подвизаться.

О чистоте сердца

Мы забываем, что святые отцы, особенно, к примеру, святой Кассиан, говорят, что чистота сердца, необходимая для духовной жизни, заключается в том, чтобы никого не осуждать: «Чист сердцем тот», говорит святой Кассиан и святой Ефрем, «кто никого не осуждает».

Одна апофегма говорит, что есть люди, которые все время говорят, но их сердце молчит, потому что они никого не осуждают, и люди, чьи уста молчат, а сердце непрестанно болтает, потому что они осуждают всех остальных.

Noorteleht

Metropoolia / Nr 42 / August 2008

KRISTUSEGA SEOTUD PAIGUS HIIUMAAL...

Arhidiakon
Justinus

25.–27. juunini toimus Hiiumaa EÕNLi korraldatud palverännak. Kuna palverännak oli oikumeeniline ja osalemiseks ei pidanud olema õigeusklik, liitus inimesi ka luteri kirikust, kokku oli meid umbes kolmkümmend. Palverännaku marsruudi sihtkohad olid Hiiumaa õigeusklikud ja kabelid või nende varemed. Alustasime teekonda 25. juunil Heltermaa sadamast ja suundusime jalgsi Kuri kiriku varemete juurde, kuhu on Heltermaalt ligi 15 kilomeetrit. Seal pidasime kõigepealt kiriku peaukse ees palveteenistuse ja Kuri naisselts, kellega meie Kirikul on soojad suhted ning kes kasutavad Kuri kiriku juurde kuuluvat endist koolimaja oma seltsi tegevuseks, pakkus meile süüa.

Seejärel liikusime edasi, kuid selleks puhuks oli meil juba buss tellitud – pidime esimese päeva lõpuks jõudma Kõpu, jalgsi seda teed aga poole päevaga ei läbi. Meid sõidutati Malvastesse, kus on praegu surnuaial vaid vana taastamisjärgus puukabel, kuid kui see remonditud saab, siis see pühitsetakse ning võetakse kiriku tarbeks kasutusse. Viimasel Täiskogul sai EAÕK liikmeks Kõrgessaare kogudus, mille territoorium hõlmab ka Malvastet, Kõput ja Puskit. Viimased olid varem täiesti omaet-

te kogudused, nii et territoriaalselt on Kõrgessaare kogudus selles mõttes täiesti uus üksus, mistõttu koguduse taastamiseks ei saa seda päriselt nimetada. Puski on justkui selle vaimulik keskus, kuigi praegu on sealgi kirikust alles ainult varemed. Kõpu kirik-koolimaja on aga suhteliselt korras ning praegu käivad seal tööd, et saada sellest külakeskus ja väike kabel. Pärast palveteenistust Malvastes läksime Kõpu, kus seadsime üles telgid, pidasime õhtuteenistuse, sõime, jõime teed ja vestlesime kuni magamajäämiseni.

Järgmisel hommikul asusime teele Puski poole, kuhu on samuti ligikaudu 15 km. Teekonnal juhtus nii mõndagi huvitavat, mida ma ei sõandaks küll just imedeks nimetada, kuid hästi hoitud olime küll. Nimelt sadas paarikümne kilomeetri kaugusel Kärddlas paduvihma ning meie teekonna alguses hakkas ka Kõpus tibutama, kuid siis hajusid pilved lihtsalt meie kohalt ära. Lauldes ja palvetades liikusime Puski poole ja jõudsimme pärastlõunal kohale. Seadsime taas laagri üles ning peagi jõudis meie juurde ka metropoliit Stefanus. Pärast lõunat ja väikest puhkust toimuski kohtumine valitsejaga, kus esitati talle küsimusi palverännu teemadel. Küsimused olid väga erinevad, kuni selleni välja, et kui raske peaks üldse üks palverännak olema. Kuna kõht oli meil tänu Kuri naisseltsile pidevalt head Hiiumaa toitu täis ning olime ka muus mõttes hästi hoitud, tekkis mõnel ränduril tõenäoliselt tunne, et palverännakus peaks olema rohkem askeesi. Korraldajate poole pealt sellega päris nõustuda ei saanud ning nagu ütles ka metropoliit, tuleb arvestada kõigiga, kes on sel teekonnal koos. Osalejad ei olnud ju üksnes tugevad täiskasvanud,

Hiiumaa pühakodade ikoonid.

vaid ka noored ja lausa lapsedki. Palveränd on siiski sügavalt sisetunde küsimus, lõppude lõpuks ei sunni ju keegi sööma nii palju, kui antakse, vaid lõpetada võib hetkel, kui tunned, et nüüd on askeesiks piisavalt.

Eesti õigeusu kirikus oli palverännaku traditsioon olemas juba eelmise sajandi algupoolel, mil kõnniti Setumaal läbi sealsed tsässonad ning jõuti Issandamuutmise pühaks Petseri kloostriks. Kaks aastat tagasi korraldas Noorte Liit isa Afrati algatusel just seda traditsiooni meenutades üle pika aja taas Setumaal palverännaku. Kuna aga Petseri asub nüüdseks teisel pool piiri, tehti seda toorkord veidi teisel marsruudil, alustades Meeksist ja jõudes Paraskeeva päevaks Saatsesse.

Palverännaku traditsioon on ju tegelikult vanem kui kristlus. Juba piiblist nähtub, et paasapühadeks või mõneks muuks suuremaks pühaks tulid juudid oma diasporaast templis. Kristlased võtsid selle kombe üle ning ka nende esimesed palverännakud viisid Jeruusalemma, nüüd aga mitte enam templisse, vaid Kristuse hauale, või siis tema sünnikohta Petlemma. Kristlaste palverännakute sihiks on algusest peale olnud Kristusega seotud pühad paigad. Võib-olla

hiljem hakati palverännakut võtma lisaks ka justkui mingi pattude kustutamise toiminguna, kuid esmane eesmärk oli ikkagi pühade ajal Jeesusega seotud paikadel palvetamine.

Samamoodi oli see ju ka Hiiumaa palverännakul, kus läbisime viis pühapaika, mis on väga selgelt Kristusega seotud kohad. Palverännak ei tähenda üksnes n-ö tipp-pühapaikade läbimist või seda, et alles siis, kui oled Jeruusalemmas ära käinud, oled palverändur. Palverännakus on koos füüsiline ja vaimne pingutus ning pühasid paiku on kõikjal, Kristusega seotud kohad on meil vähemalt kirikud, kui mitte kõik inimesed. Ka metropoliidile esitati selleteemalisi küsimusi ning temagi rääkis palverännaku mõttest. Samuti kõneles ta selle välistest erinevustest eri paigus: lääne pool liigutakse lihtsalt grupis, ida pool ja ka meil võetakse aga kaasa ikoonid ja kiriku lippe. Meilgi olid kaasas Hiiumaa pühakodade ikoonid. Kuna järgmisel hommikul oli Kuriste kirikus –ainuke tänapäeval töötav kirik Hiiumaal – liturgia, lugesime õhtul veel koos armulauaks ettevalmistavaid palveid ning läksime magama. Hommikul panime telgid kokku ja buss viis rahva Kuriste kirikusse, kus palverännak päädis piiskopliku teenistusega.

PALVERÄND ON RÄNNAK TULVAVA TÄNULIKKUSENI

Preester
Sakarias Leppik

Ajalugu tunneb palju palverändude eesmärke. Kollektiivne palverännak on tavaliselt see, mida inimesed enim mõistavad, sest sääl on ühiselt seatud eesmärgid selgelt esil. Samas võib palverännaku teha inimene oma sisimas, kuna palve on inimhinge üks intiimsemaid usulisi väljendusi. On kaunis

traditsioon, et palverännakule minejalt ei küsita, milline motiiv ta palverännule juhatas.

Inimese vajadused palverännakule minna ei ole aegade ega sotsiaalsete tingimuste muutudes kunagi muutunud. Toon siinjuures välja kolm peamist motiivi: palveränd Jumalale tänuks, palveränd kahetsuseks ning püüde Jumalat otsida või taasleida. Kõigi nende palverännakute siht on lahkumine igapäevasest keskkonnast, et leida iseenast ületades aega hinge ja Jumala vaheliseks vestluseks.

Kõiki kolme palverännu motiivi seob üks eeldus: rännakule tulev inimene tunnistab iseneesle, et kõik ilmasjad ei ole tema juhtida ega suunata. Inimene arvestab Jumala

ettehoolduse ja Kõigeväelise tahtega oma elus. Palverännak ei ole lihtsalt rõõmus matk sõprade seltsis mõne laulu saatel.

Hommikumaa kristluse ehk õigeusu palverännakuid võib tihti iseloomustada kui harrast austamismatka nendesse paikadesse, kus toimib imettegev ikoon või ilmnevad pühakute eestpalveist kootud tervenemised. Samas ei pea ilmingimata võtma ette pikka reisi, selle võib teha lähimasse õigeusklik kirikusse või siis lähimastesse õigeusklikute varemetesse, nagu tänavu Hiiumaalgi.

Palverännule Jumalale tänu andmiseks kannustab inimest minema siiras rõõm millegi kordamineku üle, patukahetsusliku palverännu puhul päämiselt äng, valu ja hinge-

vaev. Jumala otsinguid saadab aga kõhedus ja lapsemeelne uudishimu. Tänu rännaku puhul raamub ülevoolav rõõm palverännaku jooksul tihti sisemiselt tulvavaks, kuid tagasihoidlikuks tänulikkuseks. Kahetsus rännaku puhul toimub Jumala abiga inimhinge vabanemine juhul, kui inimese teadlik suundumus on olnud kahetsus selle tehtu eest, mis ta lõppeks vaeva kütke paniigi. Tulemus on sama – vaikne tänulikkus. Jumalaotsinguis võtab Kõigevägevam inimhinge vastu kui kellegi, kes küsib ilmaküsimusi, ent ei suuda vastuseid leida. Ja kui ta tõsiselt otsib, siis voolab ka temas pärast vastuste leidmist tänulikkus.

Fotod: Margus Lepvalts

Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekül: www.eonl.ee/index.php

Metropoolia

Peatoimetaja: Madis Kolk (madis.kolk@eaok.ee); välistoimetaja: preester Sakarias Leppik; kujundaja: Inga Heamägi; tõlked vene keelde: Stefan Fraiman; tõlked prantsuse keelest: Tiina Niitvägi-Hellamaa; keeleteoimetaja: Epp Väli; EAÕK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülgi: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eaok.ee (eesti)